

۱۴۸ فرهنگ پاسداری

شهادت حضرت فاطمه (س):

شرح مختصر زندگی حضرت زهرا (س)

وقایع پایانی زندگی حضرت فاطمه (س)

فاطمه در فرهنگ و ادبیات شیعه

محورهای مشترک شیعه و سنی درباره حضرت زهرا (س)

هفته بسیج:

بسیجی کیست؟

نقش بسیج در تقویت ساخت درونی کشور

بسیج جامعه زنان

السلام عليك يا قرة عين رسول الله

مقام معظم رهبری:
حضرت زهرا تجسم عالی ترین
مفاهیم انسانی و اسلامی
در مورد زن است.
۱۳۹۹/۱۱/۱۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فرهنگ پاسداری

آذرماه ۱۴۰۳

فهرست مطالب

۵ سخن آغازین

۶ دومینوی اشتباهات محاسباتی اسرائیل

۸ تأسیس بسیج

۹ بسیجی کیست؟

۱۰ مقاطع و دوره‌های حضور بسیج در نظام اسلامی

۱۲ نقش بسیج در تقویت ساخت درونی کشور

۱۴ کارکردهای بسیج از منظر اندیشکده ها و محافل غربی

۱۶ اهداف، مأموریت، وظایف

۱۷ بسیج و کارکردهای آن در امنیت و عمق بخشی داخلی

۱۸ خصوصیات بسیجی

۲۰ نقش و کارکرد بسیج در انتظام ملی

۲۲ بسیج جامعه زنان

۲۳ مناسبت های مهم آذر ماه

۲۴ شرح مختصر زندگی حضرت زهرا سلام الله علیها

۲۶ وقایع پایانی زندگی حضرت فاطمه (س)

۲۸ چند فضیلت از حضرت فاطمه (س)

۳۰ کلام نور

۳۱ فاطمه در فرهنگ و ادبیات شیعه

۳۲ سبک زندگی حضرت زهرا سلام الله علیها

۳۶ محورهای مشترک شیعه و سنی درباره حضرت زهرا(س)

۳۸ معجزات حضرت زهرا(س) در جبهه‌های نبرد

۴۰ کتاب‌شناسی فاطمه زهرا(سلام الله علیها)

۴۱ روایتی از کتاب کشیش مسیحی درباره حضرت زهرا(س)

۴۲ حضرت زهرا(س) در آئینه قرآن

دومینوی استبافات محاسبانی اسرائیل

تاسیس بیسج

سال‌ها من هیچ منتظمینی به فرمان امام خمینی (ره) که از آذر ۱۳۵۸ تشکیل شد، امام خمینی در روز چهارم آذر سال ۱۳۵۸ فرمودند: «شاید این طور نباشد، گاهی ممکن است مشکلات بعد از چند سال

مقاطع و دوره‌های حضور بسیج در نظام اسلامی

نقش بسیج در تقویت ساخت درونی کشور

شرح مختصر زندگی بقوی دو عالم حضرت زهرا سلام الله علیها

چند فضیلت از حضرت فاطمه (س)

[illegible]

آخروماہ ۱۴۰۳

مدير مسئول:

سرٹیف دوم پاسدار حسین محبی

مسوؤلیت ۛ

حسن شریعتی

دینو تحریریں:

ایوج فرامرزی

نویسندگان و همکاران این شماره:

دکتر عزیز غضنفری، خاتم مینو اصلانی، کامران پورعباس،

حجت الاسلام سید محمد واعظ موسوی، محمد صادق کوشکی،

علاء الدین پروچر دی، امیر حیات مقدم، مسعود اناریس، دکتر حسین

محبی، دکتور حمید حلیق لیکرو، حسن شریعتی، ایرج فراهریزی

چاپ و لیتوگرافی: مرکز چاپ سیاه

نشانی: تهران ستاد فرماندهی کل سپاه، ساختمان شماره ۲

«معاونت فرهنگی و تبلیغات، مدیریت نشریات

تلفن و درونگار سردیرو:

FFFFF.-FDDFFAFV

مرکز توزیع : ۳۵۲۳۳۸۷۸

صندوق پستی:

WYFAO-150

سامانه پیامکی: ۶۶۰۰۰۹۹۶۲

با تشکر از دفتر تایید مجتوا و نظارت بر محصولات فرهنگی

سپاه، بایبذ محتوا به شماره خودکتر سازی ۱۱۶۵۴۴۰

زندگی کردن است. ۱۳۹۳/۱/۳۱

اما در خصوص بسیج باید عرض کنیم که رهبر فرزانه انقلاب تعبیر جالبی راجع به بسیج دارند در جای می فرمایند بسیج مایه‌ی عزت کشور و نظام است. چرا؟ چون معنای بسیج حضور متن مردم در عرصه‌های فعالیت‌های اساسی برای ملت و کشور است. هر دولتی و هر کشوری وقتی مردم را داشته باشد، هر جایی که متن مردم حضور پیدا کنند و مردم حرکت بکنند به یک سمتی، پیروزی قطعی است؛ [این] یک چیز مسلم است. آنجایی کشورها ضربه می‌خورند، شکست می‌خورند که مردمشان در صحنه نباشند یا وحدت عمل نداشته باشند. آنجایی که مردم در صحنه‌اند و پیوند و اتحاد میان آحاد مردم هست، پیروزی و پیشروی قطعی است. بسیج یک چنین نمونه‌ای است؛ مظهری است از همین حضور مردمی در صحنه و پیوند مردم با یکدیگر؛ به این چشم به بسیج باید نگاه کرد.

بسیج امتحان صداقت را داده است؛ در جنگ تحمیلی، در دفاع مقدس که روزگار سخت کشور بود، بسیج امتحان داد؛ بعد از دوران دفاع مقدس و قضایای بعد هم تا امروز بسیج همه‌جا امتحان صداقت خودش را داده است. سازمان بسیج و مجموعه‌ی بسیج نشان داده است که صداقت دارد.

سخن آغازین

در آذر ماه مناسبت‌های مهمی چون شهادت حضرت فاطمه، روز بسیج، روز قانون اساسی، محکومیت عراق به عنوان متجاوز و ... داریم همچنین در این ایام مواجهه مستقیم ایران اسلامی، مقاومت لبنان، عراق، یمن با جرثومه فساد و شرور متطقه اسرائیل جنایت کار در جریان است

رهبر معظم انقلاب فرمودند شرارت رژیم صهیونیستی نه باید بزرگمایی شود و نه کوچک‌انگاری. باید خطای محاسباتی رژیم صهیونیستی به هم بخورد. باید قدرت و اراده و ابتکار ملت ایران و جوانان کشور رابه آنان فهماند.

در خصوص حضرت صدیقه طاهره، فاطمه (س) باید عرض کنیم که حضرتش در کنار خانواده در عرصه‌های سیاسی، اجتماعی و حقوقی حضور داشتند، مسایل علمی را می‌نوشتند و در دفاع از ولایت و حریم امامت همواره در صحنه حضور داشتند.

ازدواج، فرزندآوری و تربیت فرزندان مطابق با سبک زندگی اسلامی از مولفه‌هایی است که باید از حضرت فاطمه (س) الگو بگیریم. حضرت فاطمه (س) فرزندانش را خود تربیت کرد

رعایت حجاب، نحوه رفتار و مواجهه با نامحرم و تطبیق زندگی حضرت فاطمه با شریعت مقدس همه مولفه‌هایی است که باید در سبک زندگی خود به آنها توجه داشته باشیم و تلاش کنیم تا سبک زندگی خود را با سبک زندگی حضرت فاطمه (س) تطبیق دهیم.

مقام معظم رهبری می‌فرمایند درس زندگی صدیقه طاهره، فاطمه‌ی زهرا (سلام الله علیها) برای ما تلاش، اجتهاد، پاک

دومینوی اشتباهات محاسباتی اسرائیل

گمان‌های نادرست صهیونیست‌ها

محمّد صادق کوشکی، استاد دانشگاه تهران

رژیم صهیونیستی در طول چند ماه اخیر اقداماتی را انجام داده است که نشان می‌دهد سران اسرائیلی تصویر درست و دقیقی از ایران و محور مقاومت ندارند.

این بخشی از همان چیزی است که این

روزها تحت عنوان «اشتباه محاسباتی» از آن یاد می‌شود. به‌طور مثال، اسرائیل به سیاست ترور سران مقاومت روی آورد. آنها گمان می‌کردند ترور و شهادت اسماعیل هنیه، رئیس دفتر سیاسی حماس، خللی در روند مقاومت اسلامی غزه ایجاد خواهد کرد. اما این اتفاق نیشاد و پس از شهادت ایشان جهت‌گیری‌های مقاومت اسلامی غزه و حماس تغییر نکرد و تنها خشم مردم فلسطین نسبت به اسرائیل را افزایش داد. همچنین وقتی اسرائیل در لبنان تصمیم به ترور فرماندهان مقاومت گرفت، نیروهای حزب‌الله عملیاتی را تحت عنوان «عملیات اربعین» عملی کردند و از این طریق پاسخ رژیم اشغالگر اسرائیل را دادند. همچنین گمان اسرائیل مبنی بر حذف و ترور سید حسن نصرالله و دیگر سران کادر فرماندهی این گروه مقاومت جهت متوقف ساختن حزب‌الله هم ناکام ماند و شاهد بودیم که پس از

شهادت بخشی از سران حزب‌الله نه تنها این گروه با خلل و توقف مواجه نشد بلکه آتش‌بارهای شدیدی را علیه نظام صهیونیستی احمال کرد که سنگین‌ترین آتش‌بارها از سوی اسرائیل در طول این ۴ دهه بودند. همچنین یگان‌ها و هسته‌های حزب‌الله در خط مرزی لبنان با شمال سرزمین‌های اشغالی نه تنها پیشروی صهیونیست‌ها را متوقف ساختند، بلکه توانستند خسارات سنگین و بعضاً جبران‌ناپذیری را به صهیونیست‌ها تحمیل کنند. رژیم صهیونیستی دیدگاهش این بود که سران جمهوری اسلامی به اقدامات آنان پاسخ نخواهند داد و این همان درک اشتباه‌شان از ایران و جمهوری اسلامی بود. امروز جمهوری اسلامی در تدارک سخت‌ترین پاسخ به رژیم صهیونیستی است.

اسرائیل قطعاً دچار مشکل می‌شود

علاءالدین پورجوردی، عضو کمیسیون امنیت ملی مجلس

مقامات دفاعی و ارتش اسرائیل بعد از حمله‌ای که در پنجم آبان‌ماه به ایران داشتند، به رجزخوانی پرداختند و می‌خواهند یک ارزیابی از صحنه

سیاسی و نظامی در ایران به‌دست آورند. پاسخ مقام معظم رهبری خط بطلانی بر تصورات واقعی آنان کشید. ایشان

در قبال سایر گروه‌های مقاومت هم این اشتباه محاسباتی را تکرار کرده بود. آنان بر این گمان بودند که صرف بهاران سنگین می‌تواند آنها را در رسیدن به مقاصدشان یاری کند. به تعبیری اسرائیل صرف گسترده بودن تخریب‌ها را کافی می‌دانست که از این راه گروه‌هایی چون حماس و حزب‌الله را نابود سازد. اما امروزه شاهدیم که این اقدامات نه تنها مقاومت را نابود نکرد بلکه تنها هزینه‌های سنگینی را روی دست صهیونیست‌ها گذاشت.

واقعیتی که خود اسرائیل می‌داند

مehdi آمینی، سفیر پیشین ایران در لبنان

مقامات سیاسی و دفاعی اسرائیل ظاهراً فرشته تبلیغات و جنگ روانی خودشان در این جنگ شده‌اند.

حمله ۵۰۰ ساله آنان به ایران با گزافه‌گویی‌های پیشا حمله آنان

نسبتی نداشت. آنها مدعی تضعیف دروازه دفاعی ایران هستند و تهدید هم می‌کنند که در میانه حملات هستند و هنوز به این حملات پایان نداده‌اند. در حالیکه ارزیابی‌ها دال بر این است که ضربات مهلکی به سیستم پدافندی ایران وارد نشده است. دروازه‌های ایران گشوده نشده است و همچنان که برخی تحلیلگران اسرائیلی مطرح کرده‌اند ایران از پدافند ناشناخته‌ای برخوردار است که وقتی در حمله اخیر روی جنگنده‌های اسرائیل قتل شد، آنها مجبور شدند عملیات خودشان را تغییر دهند. این جنگنده‌ها قرار بود وارد آسمان ایران شوند و متوجه تهدید ایران شدند. این قرائن و تحلیل‌ها می‌گویند عملیات اسرائیل خیلی موفق نبوده است. صحبت‌های رهبر معظم انقلاب پس از حمله اسرائیل ناظر بر این مسئله بوده است که آنها نباید تصور کنند برتری نظامی‌ای نسبت به ایران دارند و ضربات مهلکی به جمهوری اسلامی ایران وارد کنند، بدون اینکه ضربه سنگینی بخورند.

تأکید کردند که ایران پاسخ دندان‌شکنی به اسرائیل و آمریکا خواهد داد و با قاطعیت مواضع جمهوری اسلامی ایران را اعلام کردند. اسرائیل در هر کنش و واکنش متصور می‌شود این رژیم و ایران باید بر این اساس بازی را ادامه دهد که موضوع از طرف ایران بسیار جدی‌تر از حرف و آن چیزی است که تصور کرده‌اند. اگر رژیم اسرائیل بخواهد به توهم خود در قبال ایران و مقاومت ادامه دهد، تمامی مراکز حساس آن که تحت پوشش موشک‌های جمهوری اسلامی و مجموعه جبهه مقاومت است دچار مشکلات جدی و اساسی خواهد شد.

اشتباهاتی که نابودی اسرائیل را به ارمغان می‌آورد

امیر حیات مقدم، عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی

مجلس شورای اسلامی

یکی از مهم‌ترین اشتباهات اسرائیل اعتماد و تکیه بیش از حد به سامانه دفاعی گنبد آهنین بود. آنان گمان می‌کردند با وجود این تجهیزات نظامی هر اقدامی را می‌توانند

علیه محور مقاومت مرتکب شوند و در ادامه هم خطری متوجه‌شان نمی‌شود. اما در عملیات‌های اخیر بالاخص وعده صادق ۲ شاهد بودیم که چگونه این سامانه در برابر موشک‌های بالستیک ایرانی عاجز بود و خاک اسرائیل مورد هجوم ایران واقع شد. در حال حاضر می‌شود گفت تحقیقات سیستم دفاعی اسرائیل با اختلال جدی روبه‌روست و ضربات مهم و اساسی از سوی مقاومت دریافت کرده است. نکته مهم اشتباه اسرائیل را باید در اینجا دانست که آنان با اقدامات خود دست ایران را باز گذاشتند تا هر نقطه از اراضی اشغالی را می‌خواهد در صورت نیاز مورد هدف قرار دهد و مواضع اسرائیلی‌ها را نابود سازد. رژیم صهیونیستی

برکات مقاومت

تاسیس بسیج

سردار حجازی با حکم مقام معظم رهبری در اواخر سال ۱۳۷۶ به فرماندهی این نهاد مردمی منصوب شد و با تداوم فعالیت‌های بسیج در ابعاد مختلف با رویکرد و توجه خاص به بخش‌های فرهنگی، آموزشی، ورزشی و اقتصادی به جذب، سازماندهی، آموزش و بکارگیری بسیجیان پرداخت و از جمله فرماندهان موفق در عرصه فرهنگی شناخته شد.

ساختار تشکیلاتی

نیروهای بسیج از بدو تأسیس تا پایان مسئولیت سردار سید رحیم صفوی، به عنوان نیروی مستقل زیرمجموعه سپاه بود. سال ۱۳۸۷ با انتصاب سرلشکر جعفری به فرمانده سپاه و با اجرای طرح تحول و راه اندازی سپاه‌های استانی، سرلشکر جعفری فرماندهی بسیج را خود به عهده گرفت و حجت‌الاسلام طائب را به عنوان جانشین خود در نیروی مقاومت بسیج برگزید. مناطق و نواحی بسیج در این تحول به سپاه‌های استانی ملحق و تحت فرماندهی واحد، مستقیماً به فرماندهی کل سپاه متصل و ادامه مأموریت یافتند. در تاریخ دوازدهم مهر ماه ۱۳۸۸ نام بسیج از نیروی مقاومت بسیج به «سازمان بسیج مستضعفین» تغییر پیدا کرد.

تاکید امام بر لزوم تشکیل ارتش ۲۰ میلیونی مقدمه تاسیس سازمان بسیج گردید. این سازمان پس از تصویب مجلس شورای اسلامی در دی ماه ۱۳۵۹ به صورت قانونی رسمیت پیدا کرد

سازمان بسیج مستضعفین به فرمان امام خمینی (ره) در ۵ آذر ۱۳۵۸ تشکیل شد. امام خمینی در روز چهارم آذر سال ۱۳۵۸ فرمودند: "باید این طور بشود که یک مملکت بعد از چند سالی بشود یک کشوری با ۲۰ میلیون جوان که دارد بیست میلیون تفنگدار داشته باشد. بیست میلیون ارتش داشته باشد. و این یک همه‌جمله مملکتی آسیب‌بردار نیست." (ص ۱۱، ج ۱۱) تاکید امام بر لزوم تشکیل ارتش ۲۰ میلیونی مقدمه تاسیس سازمان بسیج گردید. این سازمان پس از تصویب مجلس شورای اسلامی در دی ماه ۱۳۵۹ به صورت قانونی رسمیت پیدا کرد.

فرماندهان بسیج

در ابتدای تشکیل نیروی مقاومت بسیج، حجت‌الاسلام امیرمجد فرماندهی این نیرو را بر عهده داشت و پس از او حجت‌الاسلام احمد سالک. سپس با حکم بنیانگذار کبیر انقلاب اسلامی حجت‌الاسلام محمدعلی رحمانی از سال ۱۳۶۲ فرماندهی بسیج را بر عهده گرفت و تا پایان جنگ تحمیلی در این سمت باقی ماند. پس از حجت‌الاسلام رحمانی، سردار علیرضا افشار با حکم مقام معظم رهبری در تاریخ دهم اسفند ماه ۱۳۶۸ به فرماندهی نیروی مقاومت بسیج منصوب شد.

هر کدام از روسای بسیج نسبت به توسعه بسیج به تناسب نیازهای انقلاب در سراسر کشور همت کردند که مجموعه این فعالیت‌ها در بخش‌های نظامی، فرهنگی، اقتصادی، و سیاسی، متشاء اثر و تحولات بسیاری در ساختار و سازمان بسیج شد.

بسجی کیست؟

بسجی به عنوان یک فرهنگ متعالی دارای تعریف های متعدد است که بعضا از زبان شیوای امامین انقلاب به تصویر کشیده شده از جمله: انسان هایی دارای اساسی ترین و اصولی ترین ارزش های عقیدتی، انسان های تراز اسلام علوی و ناب انقلابی و ولایی، با ثبات و ثابت قدم و پایدار در صراط مستقیم

بسجی به عنوان یک فرهنگ متعالی دارای تعریف های متعدد است که بعضا از زبان شیوای امامین انقلاب به تصویر کشیده شده از جمله: انسان هایی دارای اساسی ترین و اصولی ترین ارزش های عقیدتی، انسان های تراز اسلام علوی و ناب انقلابی و ولایی، با ثبات و ثابت قدم و پایدار در صراط مستقیم، برجسته در میدان رزم، دارای بنیه فرهنگی قومی، خود کار، خود جوش در میدان سیاست و توانا و همورد داوطلب در میدان تبلیغ دین و فرهنگ و محور بودن در هر زمینه ای.

بسجی دارای جذابیت و مغناطیس قوی است، با اخلاق، رفتار، گفتار و عمل دینی و معنوی بسجی مانند شمعی است که دل ها را روشن کند و دیگران را امیدوار به آینده و آماده بکار برای حضور در میادین از جمله میادین رزمی و امنیتی، سازندگی، فرهنگی و ... می نماید. اهداف شکل گیری بسجی در ابعاد مختلف عبارتند از:

الف) اهداف دفاعی

- ۱- دفاع از اسلام و انقلاب اسلامی
- ۲- دفاع از مسلمانان، ایجاد امنیت و آرامش برای آنها
- ۳- دفاع از مرزها و سرزمین ایران ایران و ایجاد امنیت و آرامش برای مردم
- ۴- پشتیبانی، حمایت و همکاری با سایر نیروهای مسلح ایران

ب) اهداف فرهنگی و تربیتی بسجی

- ۱- تقویت و توسعه ارزش های دینی در جامعه و زنده نگه داشتن شعائر دینی و مذهبی
- ۲- تربیت جوانان بر اساس معیارهای ارزشی و دینی

- ۳- تقویت روحیه دفاع، مقاومت، ایستادگی، ایثار و از خود گذشتگی، شهادت طلبی در میان جوانان و مردم.
- ۴- مبارزه با تهاجم فرهنگی دشمنان و مبارزه فکری و اعتقادی با جریان ها و نحله های فکری منحرف
- ۵- توسعه و تعمیق بصیرت و آگاهی مردم
- ۶- ترویج فرهنگ اهل بیت و جبهه جنگ در جامعه
- ۷- تقویت وحدت و انسجام درونی جامعه
- ۸- تقویت روحیه کار و تلاش

ج) اهداف امنیتی

- ۱- مردمی کردن دفاع و امنیت
- ۲- جمع آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعاتی

د) اهداف اقتصادی

- ۱- توسعه مسئولیت پذیری، تعاون اجتماعی و مشارکت دادن مردم در توسعه و پیشرفت
- ۲- مشارکت در ایجاد رفاه و تامین معیشت مردم و امنیت اقتصادی
- ۳- توسعه مهارت و توانمندسازی جوانان در حوزه اقتصادی

ه) اهداف سیاسی

- ۱- ایجاد همبستگی و وحدت ملی در جامعه
- ۲- ایجاد هویت فرهنگی، ملی و مذهبی برای مشارکت در امور جامعه
- ۳- توسعه مردم سالاری دینی و ایجاد فضا سازی سالم سیاسی و رقابتی
- ۴- توسعه فضای ولایت مداری و حق مداری در جامعه
- ۵- توسعه نظارت همگانی بر عملکرد دولت ها
- ۶- کمک به ثبات و آرامش سیاسی و فکری در جامعه

مقاطع و دوره‌های حضور بسیج در نظام اسلامی

رژیم بعث عراق شرکت می‌کنند در این دوره بسیج بر اساس مصوبه مجلس شورای اسلامی به عهده سپاه پاسداران گذاشته شد.

سپاه از اولین روزهای جنگ، با اعزام نیروهای بسیجی به جبهه‌ها کارکرد دفاعی و نظامی برای نیروهای بسیجی تعریف کرد.

برای تبیین کارکرد بسیج در طی دو دهه باید از نظر زمانی آن را به ۴ مقطع و دوره تقسیم کنیم:

دوره دوم توسعه، شرکت فعال در عملیات ها: ۱۳۶۱ تا نیمه اول ۱۳۶۷

در این دوره بسیج در عملیاتهای بزرگ در جبهه‌های جنوب و غرب همراه سپاه حضور پیدا کرد، و دامنه آن در پایگاههای مقاومت مساجد و محلات افزایش یافت.

تحول عظیم در جذب و گسترش بین اقشار جامعه و طبقات اجتماعی به وجود آمد و حضور اقشار به ویژه بسیج دانش آموزی در جنگ حماسه‌های به یاد ماندنی مانند حماسه

دوره اول تشکیل، آموزش و آمادگی: (۱۳۵۸ تا ۱۳۶۰)

از صدور فرمان امام نسبت به تشکیل بسیج تا جنگ تحمیلی، حدود ۹ ماه بسیج در حال ایجاد آمادگی عمومی مردم در برابر خطرات احتمالی، عضویتی، آموزش و سازماندهی نیروهای بسیجی بود.

شروع جنگ تحمیلی پاره دوم این مقطع بود که نیروهای آموزش دیده به صورت داوطلب به سوی جبهه‌ها حرکت می‌کنند و در جنگهای نامنظم و عملیاتهای کوچک علیه

ابتکار استراتژیک رهبر فرزانه انقلاب اسلامی برای گذر از بحران ایستانی بسیج بعد از جنگ، ایجاد تحول در ساختار و سازمان بسیج بود که بر اساس آن واحد بسیج مستضعفین به نیروی مقاومت بسیج تبدیل شدند و ماموریت های جدید برای آن تبیین شد

مرحله جدیدی برای بسیجیان بود در این مرحله حضور و مشارکت بسیج به حداقل رسید. ابتکار استراتژیک رهبر فرزانه انقلاب اسلامی برای گذر از بحران ایستانی بسیج بعد از جنگ، ایجاد تحول در ساختار و سازمان بسیج بود که بر اساس آن واحد بسیج مستضعفین به نیروی مقاومت بسیج تبدیل شدند و ماموریت های جدید برای آن تبیین شد. این ابتکار که به ارتقاء و تقویت سازمان بسیج انجامید نگرش جامعه را متحول کرد و چالش های ذهنی و اندیشه انحلال بوجود آمده را مغلوب کرد.

دوره چهارم بسیج سازندگی: ۱۳۷۱ الی ۱۳۸۰

کارکرد بسیج در این مرحله در چند محور قابل مطالعه است: محور اول ایجاد سازمان ها و قرارگاه های سازندگی در سپاه و بسیج، اجرای پروژه های ملی و کلان کشور نظیر پروژه های عمرانی، کشاورزی، صنعتی و فنی توسط قرارگاه سازندگی. محور دوم تاسیس بنیاد تعاون بسیج، در مسیر توسعه عمران و سازندگی و سرمایه گذاری ها، ساخت مسکن، پرداخت وام، تولیدات، خدمات رفاهی و خدمات علمی. محور سوم اشتغال زایی با بکارگیری بسیجیان واجد شرایط در امر تولید و تجارت. محور چهارم انجام پروژه های تحقیقاتی فرهنگی، آگاهی سازی جوانان، ترتیب دادن نمایشگاه های فرهنگی محور پنجم مشارکت بسیج در زمینه امنیت و آرام سازی شهرها و مناطق کشور. از جمله آرام سازی شهرستان اسلامشهر، کنترل آشوب کوی دانشگاه تهران، برقراری امنیت مردمی در شهرهای استان خراسان و ...

شهید محمدحسین فهمیده ایجاد کرد. بیش از ۵۵۰ هزار دانش آموز بسیجی به جبهه اعزام که حدود ۳۶۰۰۰ دانش آموز شهید و ۲۸۵۳ نفر جانباز و مجروح و ۲۴۳۳ نفر آزاده تقدیم انقلاب نموده اند.

تقویت کمی و کیفی آموزشهای عمومی و توسعه آن به آموزش های تخصصی نظیر زرعی، ضد زره و ضد تانک در این مقطع تحول خوبی به وجود آورد. در این دوره تهیه امکانات و لوازم مورد نیاز جنگ، بر عهده بسیج گذاشته شد. ستاد جذب و هدایت کمکهای مردمی تشکیل شد، وزارتخانه های مختلف در این زمینه فعال شدند، بسیجیان ادارات و کارخانجات، علاوه بر حضور در جبهه، امکانات ملی وزارتخانه ای را برای گسیل به جبهه آماده می نمودند. کارشناسان و متخصصین وزارتخانه ها به همراه لوازم و امکانات، اندیشه و فکر خود را صرف پیشبرد جنگ نمودند.

جلوه حضور اقشار در جنگ را می توانیم در این دوره به خوبی مشاهده کنیم. گاه کارگران یک کارخانه، دسته جمعی به جبهه می رفتند. گاه دانش آموزان مدرسه به همراه معلم، رئیس مدرسه و دیگران به جبهه می رفتند.

حضور زنان در مساجد و حسینیه، جذب امکانات و کمک های مردمی و تهیه لوازم انفرادی، تجهیزات، آذوقه، البسه، انبارداری و توزیع امکانات در بین رزمندگان بخشی از فعالیت های زنان را تشکیل می داد همچنین پا به پای رزمندگان در خطوط مقدم جبهه یعنی در شهرهای سوسنگرد، پستان، آبادان، خرمشهر و غیره می جنگیدند و عده ای اسیر و تعدادی نیز شهید و مجروح گشتند. در این زمان کارکرد بسیج به گونه ای مثبت و اثرگذار بوده که حاصل آن رویدادن و سبز شدن فرهنگ و تفکر بسیجی است. نمادهای فرهنگی چنین تفکری، چفیه، سجاده، مهر جبهه، یادداشت ها و دیگر وسایل رزمندگان بسیجی بود که بسیار مقدس و دارای شعاع تاثیر گسترده به پشت جبهه بود. مردم کوچه و خیابان و حتی زنان با تاسی از چنین نمادهایی، فرهنگ بسیجی را ابراز و اظهار می کردند. حتی فرهنگ بسیجی، که برگرفته از اسلام ناب محمدی (ص) بود فراتر از مرزهای ایران اسلامی گسترش یافت و به ممالک اسلامی و ملل محروم و تحت ستم، کشیده شد.

دوره سوم: نیمه دوم ۱۳۶۷ الی ۱۳۷۰

پذیرش قطعنامه ۵۹۸ سازمان ملل و پایان جنگ تحمیلی

نقش بسیج در تقویت ساخت درونی کشور

دکتر عزیز غضنفری

گفتمان انقلاب و طرح آن در فضای عمومی جامعه، موجب تقویت و شکل‌گیری و ساخت گفتمان درونی نظام می‌گردد. اهمیت این بحث از آنجاست که افزایش آگاهی عمومی در هموار کردن مسیر حرکت به سمت وضع مطلوب بسیار اثرگذار است و موجب مطالبه عمومی شده و کلیت جامعه خواهان اقدام در این راستا می‌شود و فراتر از این، به چارچوبی تبدیل می‌شود که مسئولین اقدامات خود را در قالب آن تعریف می‌کنند.

۲- ترویج سبک زندگی اسلامی - ایرانی:

اقدام در راستای اسلامی سازی و بومی سازی سبک زندگی می‌تواند در تقویت ساخت درونی کشور بسیار تعیین‌کننده باشد. در این راستا بسیج به عنوان نهادی که از خیل عظیم اعضا برخوردار است، اعضای که در زمینه های مختلفی دارای مهارت هستند و همچنین به شبکه ای به نام هادیان سیاسی، که از نیروهای نخبه و متخصصان در امور سیاسی و اجتماعی تشکیل شده است، مجهز می‌باشد و... می‌تواند به تئوری پردازی سبک اسلامی ایرانی

مقام معظم رهبری در جمع بسیجیان با اشاره بر نقش بسیج در عرصه های مختلف، آن را مظهر عظمت ملت و نیروی کارآمد درونی کشور دانستند و افزودند توانایی های بسیج کارگشا و گره‌گشاست. بدون شک کارآمدی بسیج در عرصه های مختلف سبب تقویت ساخت درونی شده و به ضرورتی حیاتی برای نظام اسلامی تبدیل شده است.

تکیه بر ظرفیت ها و توانمندی های بسیج، ضامن عبور موفق نظام اسلامی از مراحل حساس است؛ بسیج که در جنگ با لباس رزم به کشور خدمت می‌کرد و پس از جنگ در قالب سازندگی و امروز، در زمانه جنگ نرم و تحریم اقتصادی، که علاوه بر تداوم اقدامات سازندگی خود، با رویکردی علمی - فرهنگی وارد عرصه کارزار شده است این توانمندی را دارد که در شرایط کنونی نیز پرچمدار تقویت استحکام درونی

نظام باشد. مهم ترین اقداماتی که این نهاد ارزشمند می‌تواند در راستای تقویت ساخت درونی نظام اسلامی انجام دهد عبارتند از:

۱- گفتمان سازی:

بسیج با ترویج و تبیین ضرورت

بسیج به عنوان نهادی که از خیل عظیم اعضا برخوردار است، اعضای که در زمینه های مختلفی دارای مهارت هستند و همچنین به شبکه ای به نام هادیان سیاسی، که از نیروهای نخبه و متخصصان در امور سیاسی و اجتماعی تشکیل شده است، مجهز می‌باشد و... می‌تواند به تئوری پردازی سبک اسلامی ایرانی زندگی بپردازد

طلاب و دانشجویان انجام می‌شوند. این عزیزان که مقام معظم رهبری آنها را سفیران کار و تلاش نامیده‌اند با حضور خود در روستاها و مناطق محروم، ضمن ترویج معارف اهل بیت علیهم السلام و اقدام در راستای رفع برخی نارسایی‌های فرهنگی، به ترویج فرهنگ کار و تلاش، کسب تجربه و مهارت‌های شغلی و توانمندی افراد و گروه‌های مختلف در اجرای طرح‌ها، کمک در کاهش هزینه‌های دولت، تسریع در انجام پروژه‌های کوچک و... می‌پردازند و از این رهگذر در رفع محرومیت بسیاری از نقاط محروم و دور افتاده کشور کمک کرده‌اند. این اقدام بسیج، ظرفیت‌های ملی را فعال کرده و به تقویت و استحکام وحدت ملی، به عنوان یکی از مهم‌ترین الزامات تقویت ساخت درونی نظام می‌شود. بنابراین بایستی به تقویت این اردوها و سرمایه‌گذاری بیشتر در آنها توجه جدی شود.

خلاصه اینکه

بسیج از یک سو از تجربیات ارزشمندی برخوردار است و از سوی دیگر، به عنوان مولود انقلاب اسلامی، در مقایسه با سایر نهادها و ارگان‌ها نسبت به حفاظت از انقلاب و نظام اسلامی و تقویت روزافزون آن در زمینه‌های مختلف احساس تعهد و تکلیف بیشتری دارد و هم از امکانات لازم برای تقویت و استحکام ساخت درونی برخوردار است، بنابراین این نهاد مقدس، همچون گذشته، پرچمدار اقدام برای تقویت ساخت درونی نظام اسلامی می‌باشد و می‌بایست به پررنگ‌تر کردن نقش و جایگاه خود در این زمینه پردازد.

زندگی پیردازد و آن را تبلیغ کند و فراتر از این با پیاده کردن این سبک، الگویی به جامعه عرضه بدارد.

اقدام برای اصلاح الگوی مصرف از جمله اقداماتی است که در این زمینه بایستی مورد توجه قرار گیرد. الگوی مصرف هم یعنی پاسخ به سه سؤال اساسی: ۱- چه مصرف کنیم؟ ۲- چه مقدار مصرف کنیم؟ ۳- چه زمانی مصرف کنیم؟ متأسفانه در حال حاضر بیش از حد کالای خارجی مصرف می‌کنیم که این امر خود یکی از عواملی است که می‌تواند از سرعت اقدام برای استحکام درونی بکاهد که طی یک برنامه کوتاه مدت می‌بایست برای آن چاره‌ای اندیشیده شود.

۳- فعال کردن منابع غیر فعال:

با توجه به اینکه بخشی از مشکلات کشور به ویژه در حوزه اقتصادی به دلیل عدم بهره‌برداری بهینه و بهره‌برداری نکردن از ظرفیت‌های داخلی مربوط می‌شود، توانمندی‌های و تجربیات بسیج به ویژه توانمندی‌های آن در عرصه سازندگی می‌تواند در استفاده بهینه از این ظرفیت مورد استفاده بیشتر قرار بگیرند.

۴- تقویت و توسعه هر چه بیشتر اردوهای جهادی:

بسیج سازندگی با حضور در نقاط صعب‌العبور، محروم و کم‌برخوردار در راستای تکمیل اهداف ارگان‌های دیگر فعالیت می‌کند. پروژه‌های مدرسه‌سازی، احداث پل روستایی، آب‌بند، طرح‌های آبخیزداری و بهسازی آب روستایی، احداث مسکن روستایی برای مددجویان بهزیستی، ایجاد میدان‌های ورزشی و طرح‌های هادی روستایی از جمله اقدامات بسیج سازندگی می‌باشند که بخشی از آنها در قالب اردوهای جهادی و توسط

کارکردهای بسیج از منظر اندیشکده ها، محافل و شخصیت های غربی

در ایران انجام داد، تضعیف بسیج در نظام جمهوری اسلامی ایران است.

۲- بسیج؛ ستون اصلی امنیت داخلی و حافظ فرهنگ اسلامی در ایران

حسین آربین کارشناس مسائل نظامی در موسسه خاورمیانه با «عنوان بسیج؛ ستون اصلی ثبات داخلی در ایران» معتقد است، بسیج ضمن اینکه در جنگ توالست نقش قابل توجهی را ایفا کند، پس از این دوره، تبدیل به یکی از عناصر اصلی امنیت داخلی در ایران شد. به ویژه با افزایش تعداد اعضای این سازمان و گسترش آن در آحاد مختلف مردم ایران، نقش این سازمان در حفظ ثبات سیاسی در ایران، به مراتب افزایش یافت. از دیدگاه آربین، بسیج در مقابله با تهاجم فرهنگی غرب نیز، مأموریت ویژه ای به عهده دارد. تلاش نیروهای بسیج در مقابله با مسأله بدحجابی و سایر متکرات اجتماعی در کنار حفاظت از امنیت داخلی که نمونه آن در شورش های اجتماعی پس از فتنه سال ۸۸، قابل مشاهده است، سبب شده تا هم اکنون این نیرو، به یکی از نقاط اصلی اتکای رهبری در اداره کشور تبدیل شود.

تحلیل دیدگاه ها و نظرات صاحب نظران مسائل نظامی و امنیتی در اندیشکده های غربی نشان می دهد بسیج در دوران پس از جنگ، توانست بازوی بسیار قوی و توانمندی برای سپاه در اداره عرصه های مختلف اقتصادی، سیاسی، نظامی و دفاعی کشور باشد و با مقابله تهدیدهای داخلی و خارجی به ویژه توطئه های نرم فرهنگی و سیاسی، کشور را در برابر توفان حوادث حفظ کند.

۱- بسیج؛ نیروی جایگزین ناپذیر پایداری و تداوم نظام جمهوری اسلامی ایران

علی آلفونه، متخصص مسائل نظامی ایران و کارشناس ارشد بنیاد ضد ایرانی دفاع از دموکراسی که تاکنون طرح های مختلفی برای سرنگونی نظام سیاسی در ایران ارائه داده و نقش این بنیاد در احوال تحریم های دوره اوپاما و هم چنین در دوره ترامپ، بسیار پررنگ و چشمگیر است، معتقد است در صورتی که بسیج تضعیف شود، ارتش نیز نمی تواند جای آن را پر کرده و ایران در شرایط بحرانی، بسیار آسیب پذیر خواهد بود. بنابراین از دید این موسسه ضدایرانی، یکی از مهم ترین اقداماتی که باید در راستای تغییر نظام سیاسی

تحلیل دیدگاه ها و نظرات صاحب نظران مسائل نظامی و امنیتی در اندیشکده های غربی نشان می دهد بسیج در دوران پس از جنگ، توانست بازوی بسیار قوی و توانمندی برای سپاه در اداره عرصه های مختلف اقتصادی، سیاسی، نظامی و دفاعی کشور باشد

می‌شود که در این راستا نیروهای کشور مبدأ باید همواره و در هر نقطه آماده دفاع باشند.

۵- حضور مستحکم تر بسیج در عرصه منطقه ای

احمد مجید یار که در موسسه مطالعات خاورمیانه به تحلیل سیاست های ایران می‌پردازد در گزارشی با عنوان نقش فزاینده بسیج در جنگ سوریه، به تحلیل این موضوع پرداخته می‌گوید بسیج توانسته مقابله با تهدیدهای غرب را حتی در خارج از مرزهای ایران دنبال کند.

از دید اندیشکده های غربی، سازمان بسیج توانسته با اتخاذ راهبرد دفاع از حرم، روح و غیرت انقلابی را در میان جوانان ایرانی بدمد و با همجبه گسترده فرهنگ غربی که در حال حاضر جوانان این کشور را هدف قرار داده، مقابله کند.

ایران توانست از تهدیدی که داعش در عراق و سوریه ایجاد کرده، یک فرصت راهبردی ایجاد کند. در واقع فرماندهان نظامی ایران با گسترش نقش بسیج در صحنه تحولات میدانی عراق و سوریه، آمادگی نظامی و دفاعی خویش را بیش از پیش برای مقابله با هرگونه تهدیدی روزآمد کرده اند.

حضور بسیج در صحنه سوریه، سبب شد تا جریان مقاومت در منطقه تقویت شده و همچنین شعار دفاع از مظلوم که به عنوان هدف انقلاب اسلامی و کارکرد اصلی بسیج معرفی شده، در سایر کشورهای اسلامی نیز طنین انداز شود.

۳- بسیج؛ خون در رگ های سپاه و سپر مقابله با فتنه های آینده

به عقیده اندیشکده های راهبردی غرب، بسیج را موتور محرک و خون در رگ های سپاه است آنها معتقد هستند سپاه بدون بسیج نمی‌توانست اقدامات گسترده ای که تاکنون انجام داده را تحقق بخشد. این اندیشکده ها بر این باورند که بسیج قوی ترین نیروی امنیتی در داخل ایران است که توانسته توطئه ها و برنامه های گسترده غرب علیه ایران را خنثی سازد.

نقش و عملکرد حرفه ای و تحسین برانگیزی بسیج در مقابله با فتنه ۸۸، سبب شده تا کارشناسان غربی به وضوح اذعان کنند که با وجود این نیروی بزرگ امنیتی در ایران، احتمال ظهور فتنه آینده در ایران بسیار کم به نظر می‌رسد.

۴- بسیج؛ رکن حیاتی راهبرد دفاع ملی ایران

موسسه رند که سهم بسیار قابل توجهی در شکل گیری اندیشه ها و راهبردهای سیاست خارجی و امنیتی دولت ایالات متحده ایضا می‌کند، معتقد است، بسیج در راهبرد دفاع ملی ایران، بی‌تردید یک رکن حیاتی به شمار می‌رود.

این اندیشکده در گزارش مفصلی تحت عنوان «خیزش پاسداران» به تحلیل راهبرد دفاع ملی ایران می‌پردازد و تأکید می‌کند در راهبرد دفاعی ایران، نقش حیاتی و کلیدی را بسیج بر عهده دارد. رند معتقد است، بسیج نیروی است که توانسته دکنترین دفاع موزاییکی و نبرد خودجوش ایران را به خوبی اجرایی کند. باید دانست که «دفاع موزاییکی» به معنای دفاع در هر نقطه تعریف

بسیج بسیج بسیج

اهداف، مأموریت، وظایف

اهداف:

به استناد شرح وظایف نیروی مقاومت بسیج سپاه مصوب مقام معظم فرماندهی کل قوا اهداف جذب بسیجیان و تشکیل ارتش بیست میلیونی عبارتند از:

۱. تحقق فرمایش حضرت امام قدس سره مبنی بر تشکیل هسته های حزب الله و تشکیل ارتش بیست میلیونی
۲. ایجاد تواناییها و آمادگیهای لازم دفاعی در آحاد مردم در دفاع از کوی و برزن
۳. ایجاد تواناییهای لازم رزمی در نیروهایی که توانایی شرکت در عملیاتهای کلاسیک و بزرگ را دارند بمنظور همکاری با نیروی زمینی و سایر نیروها
۴. ایجاد تواناییهای لازم در آحاد مردم بمنظور کمک به هنگام بروز بلا یا و حوادث غیرمترقبه
۵. افزایش توان رزمی و عقیدتی نیروهای بسیجی، اجرای آموزش های نظامی و عقیدتی
۶. حفظ و انسجام کلیه نیروهای بسیجی
۷. کمک به دولت در امر سازندگی

مأموریت:

مأموریت بسیج جذب و آموزش عمومی آحاد مردم و سازماندهی و تجهیز و بکارگیری آنان در رده های مقاومت بمنظور تشکیل ارتش بیست میلیونی و مقاومت مردمی در دفاع از کشور و انقلاب و دستاوردهای آن

وظایف:

۱. جذب آحاد مردم از تمامی اقشار و صنوف از قبیل کارگران، کشاورزان، طلاب دانشجویان، دانش آموزان، زنان، عشایر، کارمندان بمنظور تشکیل ارتش بیست میلیونی از طریق ایجاد رده های مقاوم بسیج در مساجد، ادارات، کارخانجات و مراکز آموزشی با بهره گیری از همکاریهای دولت و نهادهای انقلاب اسلامی و

سایر مؤسسات و اصناف

۲. آموزش عمومی نظامی اعضاء بسیج
۳. آموزش عقیدتی سیاسی اعضاء بسیج زیر نظر و از طریق نماینده مقام معظم رهبری
۴. سازماندهی اعضاء بسیج و آمادگی در آنان برای مقاومت مردمی و دفاع از کوی و برزن
۵. اقشار ۲۳ گانه بسیج: بسیج مستضعفین دارای اقشار زیر است
- ۱- بسیج دانش آموزی ۲- بسیج دانشجویی ۳- بسیج علمی، پژوهشی و فناوری ۴- بسیج جامعه پزشکی ۵- بسیج مهندسين ۶- بسیج حقوقدانان ۷- بسیج اساتید ۸- بسیج فرهنگیان ۹- بسیج ورزشکاران ۱۰- بسیج رسانه ۱۱- بسیج هنرمندان ۱۲- بسیج مداحان ۱۳- بسیج جامعه زنان ۱۴- بسیج کارمندان ۱۵- بسیج مساجد و محلات ۱۶- بسیج طلاب و روحانیون ۱۷- بسیج اصناف ۱۸- بسیج کارگری ۱۹- بسیج جامعه عشایری ۲۰- بسیج پیشکسوتان ۲۱- سازمان اردویی، راهیان نور و گردشگری بسیج ۲۲- بسیج سازندگی، همچنین سازمان اردویی راهیان نور و گردشگری نیز زیر نظر این سازمان باشند.

عضویت های بسیج به گروه های:

۱. بسیجی عادی: عموم قشرها معتقد به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران هستند که پس از گذراندن دوره آموزش عمومی به عضویت بسیج درآمده و سازماندهی می گردند.
۲. بسیجی فعال: آن دسته از بسیجیان عادی داوطلب هستند که واجد شرایط لازم بوده و پس از گذراندن دوره های آموزشی سازمان دهی شده و با سپاه همکاری می کنند.
۳. بسیجیان ویژه: افرادی که صلاحیت های یک پاسدار را دارا می باشند و پس از گذراندن آموزش های لازم در این زمینه سازماندهی می گردند.
۴. بسیجیان کادر: که بسیجیان فعال پس از گذراندن دوره های خاص به این سطح از عضویت می رسند.

بسج و کارکردهای آن در امنیت و عمق بخشی داخلی

را میتوان از سایر کارکردهای سخت افزارانه بسج برشماری کرد.

کارکردهای بسج در عرصه امنیت نرم:

تولید، حفظ و توسعه امنیت نرم از مهم ترین کارکردهای نرم افزارانه بسج میباشد. ویژگیهای «گسترده گی مردمی» و «حضور پیوسته» بسج در بیان کارکردهای نرم افزارانه آن بسیار مؤثر است. همین گسترده گی مردمی بسج به عنوان شاخصه های مؤثر در قدرت نرم، باعث انگیزش و سازماندی نیروهای اجتماعی میشود.

رویارویی با گروه های مسلح و اشراق، جلوگیری از قاچاق انسان و کالا، امنیت داخلی وابسته به حفظ مرزهای جغرافیایی، مبارزه با مواد مخدر و... را میتوان از سایر کارکردهای سخت افزارانه بسج برشماری کرد

ویژگی دیگر ماهیت بسج حضور پیوسته می باشد که مسبب اجرای کارکردهای نرم افزارانه ای این نیروی عظیم اجتماعی در سطح امنیت داخلی است. بسج با ارتباطات متنوع اجتماعی و به کارگیری جنبه مردمی خود، در بطن بحران نفوذ و آن را پیش، حین و حتی پس از وقوع، کنترل و مدیریت می نماید. و مسیبات تولید و یا بازتولید انسجام اجتماعی و در نهایت انتظام ملی را فراهم نماید. به همین دلیل میتوان گفت؛ کارکرد نرم افزارانه بسج در تمام مراحل مدیریت بحران بیش از هر کارکرد دیگری اهمیت دارد.

بسج در عرصه امنیت داخلی و در سطوح سخت و نرم افزاری کارکردهای گسترده ای دارد که در اینجا مهم ترین آن ها در دو سطح سخت افزاری و نرم افزاری تبیین میشوند.

کارکردهای سخت افزارانه بسج در عرصه امنیت داخلی:

حضور گسترده و پیوسته بسج در صحنه جنگ تحمیلی، در حقیقت نوعی از کارکرد سخت افزارانه بسج بود. علاوه بر آن حرکت های اجتماعی دیگری از جمله: مبارزه با مواد مخدر، کنترل جمعیت، مشارکت در تأمین امنیت تأسیسات حیاتی و حساس، مواجهه با بلایای طبیعی و... نیز وجود دارند که ریشه در ماهیت بسج دارند، لکن عرصه امنیت داخلی، مهم ترین و بارزترین کارکرد سخت افزارانه بسج میباشد.

همچنین میتوان به مشارکت بسج در حفظ نظم و انتظام در راه های مواصلاتی شهرها، روستاها به عنوان کارکرد امنیتی سخت افزارانه آن اشاره داشت. امروزه این کارکردها با مشارکت و همکاری با سایر نیروها در سطوح امنیت اجتماعی و انتظامی قابل بیان است. حضور بسج در مواقع اضطراری و بحرانی، از برجسته ترین انواع کارکردهای سخت افزارانه بسج محسوب میشوند.

بسج حتی در حوزه امنیت داخلی، صرفاً نیروی خاص برای تأمین امنیت سخت افزارانه نمیشود، بلکه به عنوان نیروی متمم و مکمل ایفای نقش میکند. رویارویی با گروه های مسلح و اشراق، جلوگیری از قاچاق انسان و کالا، امنیت داخلی وابسته به حفظ مرزهای جغرافیایی، مبارزه با مواد مخدر و...

خصوصیات بسیجی

مکتبی بودن

مهمترین ویژگی بسیج ایمان به خدا و اعتقاد قلبی و باور درونی به خالق یکتا است. ایمان به خدا رابطه مستحکم نیروهای بسیجی با حق تعالی است جهاد همه جانبه در راه خدا، نگرشانی از انقلاب، دستاوردهای نظام مقدس اسلامی از دیگر جنبه های مکتبی بودن نیروهای بسیجی است.

اطاعت از ولایت فقیه

اطاعت از ولایت فقیه و تبعیت پذیری از رهبری نظام یکی از شاخص ترین ویژگی های بسیج است. بسیج تابع محض ولایت فقیه است و سعادت خود و جامعه را در پیروی از ولایت فقیه می داند.

اخلاص

بسیج عاشق خدا است و اخلاص به خدا مهمترین خصوصیات و ویژگی بسیجیان است. زیباترین حرکت بسیجیان خمینی و فعالیت بسیجیان، داشتن رنگ خدائی در کارها است. برای همین است که امام بسیجیان، خمینی کبیر (ره) فرموده اند: "بسیج لشکر مخلص خدا است که دفتر تشکیل آن را همه مجاهدان از اولین تا آخرین امضاء نموده اند."

تواضع و فروتنی

فروتنی و شکستن نفس از مهمترین فضایل انسانی است که نیروهای بسیجی موصوف به چنین اخلاقی می باشند. بسیج علاوه بر اینکه در مقابل خدا خاشع و فروتن است در برابر مردم متواضع می باشد. قرآن کریم ویژگی مؤمنان و مردان خدا را چنین بیان می کند: "بندگان شایسته خدا کسانی هستند که با آرامش راه می روند و آنگاه که از نادانان حرف نامربوط می شنوند، نادیده می گیرند و اظهار محبت می کنند."

غیرت دینی

غیرت و جوانمردی از ویژگیهای هر بسیجی است. بطور کلی منظور غیرت دینی این است که نیروهای بسیجی نسبت به مسائل اخلاقی و دینی جامعه و ترویج احکام و معارف الهی حساسیت داشته باشند. اگر موضوعاتی در جامعه رخ داد که با احکام اسلامی و الهی مطابق نبود، در برابر آن عکس العمل

امام بسیجیان، خمینی کبیر (ره) فرموده اند: "بسیج لشکر مخلص خدا است که دفتر تشکیل آن را همه مجاهدان از اولین تا آخرین امضاء نموده اند."

اسلام و ارزشهای دینی را داشته باشند، بدون شک کیان اسلامی از هر خطری مصون خواهد بود. حضور مقتدرانه در دفاع مقدس و خلق حماسه های پرشور بسیجیان در صحنه های نبرد نشانه های عینی از شجاعت بسیجیان در صحنه های دفاع می باشد که از مهمترین شاخصه های نیروهای بسیجی نیز می باشد.

مردمی بودن

منظور از مردمی بودن بسیج این است که آنان از متن ملت برخاسته و به صورت خودجوش و حرکت مردمی به عضویت این تشکیلات پیوستند و در جهت مصالح و آرمانهای نظام به پیروی از ولایت فقیه به انجام وظیفه پرداختند. حضور رده های مقاومت بسیج در کلیه اقشار و اصناف و اقصای نقاط کشور و پذیرش و جذب آحاد مردم در ستین مختلف نماد واقعی مردمی بودن این تشکیلات است.

شهادت طلبی

شهادت طلبی با وجود بسیجیان عجین شده است و بسیجی شهادت را می شناسد و به آن عشق می ورزد. حب به شهادت را بسیج از مولای خود علی علیه السلام آموخته است که فرموده است: "ای لشکر من دوستدار شهادت هستم." نام بسیج در فرهنگ انقلاب اسلامی با اثار و شهادت نقش بسته است زیرا ارزشهایی که فرهنگ اسلام و مبنای دینی برای شهادت قائل است بسیجی را شیفته شهادت کرده است. رسول گرامی اسلام (ص) فرمود: "بالای هر نیکی، کار نیک دیگر است تا اینکه مرد در راه خدا کشته شود. وقتی در راه خدای عزوجل کشته شد بالای آن کار نیکی وجود ندارد."

نشان داده شود. اگر بخواهیم نماد کلی و عینی غیرت دینی را در عصر حاضر از بزرگان دین مطرح کنیم، موضعگیری شجاعانه حضرت امام (ره) در تألیف کتاب آیات شیطانی توسط سلمان رشدی است که فتوای تاریخی قتل سلمان رشدی را صادر فرموده اند. بنابراین بسیجی هرگز در مقابل ناهنجاریهای جامعه بی تفاوت نخواهد بود. در مقابل زشتی ها و ناپاکی های اخلاقی و اجتماعی اهل تسامح و تساهل نخواهد بود.

حسن خلق

در میان آداب اخلاقی و سنتهای اجتماعی، حسن برخورد با مردم در اخلاق اسلامی جایگاه ویژه ای دارد و برای نیروهای بسیجی که با مردم ارتباط دارند این موضوع حائز توجه است. مهمترین مؤلفه جاذبه مردم به تشکیلات بسیج برخورداری نیروهای بسیجی به این صفت پستندیده است که به عنوان یک رفتار مطلوب در میان نیروهای بسیجی رایج است. در اهمیت حسن اخلاق همین بس که پیامبر گرامی اسلام (ص) فرموده است: "برترین شما نیکوکارترین شما از نظر اخلاق است. آنان که خود را آماده خدمت کرده و با دیگران با الفت و مهریانی زندگی می کنند."

شجاعت

گرچه شجاعت یک صفت اخلاقی است ولی مهمترین نماد اخلاقی و رفتاری یک فرد در زندگی اجتماعی است. فرد شجاع کسی است که دارای هویت دفاعی است و در راه حفظ ارزشها جرأت برخورد با عوامل دشمن را دارد. اگر شجاعت به عنوان یک فرهنگ عمومی در جامعه ما وجود داشته باشد و همه آحاد مردم صلابت و شهامت در راه دفاع از

نقش و کارکرد بسیج در انتظام ملی

بسیج در ابعاد تشکیل دهنده انتظام ملی در انقلاب اسلامی نقش برجسته ای دارد که به بخشی از آن اشاره می گردد

(۱) بسیج و عرصه نظامی و امنیتی:

ارتباط مستقیم انتظام ملی با نیروهای نظامی کشور روشن است. لذا هر چه توان نظامی کشوری توسعه یابد، به همان میزان انتظام ملی آن تقویت خواهد شد.

بهرترین روش برای تقویت توان دفاعی خصوصاً در مواقع ضروری، بهره گیری از بسیج به عنوان نیروی داوطلب نظامی میباشد بسیج موفق ترین نیرو در کنترل، جلوگیری و مهار حرکت های آشوب طلبانه اراذل و اوباش و ایجاد و حفظ امنیت در داخل کشور، میباشد.

باتوجه به گستردگی و فراگیری رده های بسیج در جغرافیا و اقشار مختلف جامعه در عرصه های گوناگون و همچنین سهولت در جذب، سادگی در سازماندهی و انعطاف پذیری در سازمان، بسیج می تواند با ایجاد آمادگیهای عمومی دفاعی در مردم، مشارکت در جهت کمک به دولت برای امداد و نجات و مردم یاری در حوادث غیر مترقبه، تقویت و توسعه امنیت پایدار مردمی با قابلیت واکنش سریع محلی، با تأکید بر به کارگیری ظرفیت های بومی و محلی اعم از گردان های بیت المقدس و کوثر و رده های مقاومت و همچنین پیشگیری، کنترل، آرام سازی و مقابله با بحران های اجتماعی با تأکید بر حضور گسترده مردمی، نقش بسیار مؤثری در تأمین و حفظ انتظام ملی داشته باشد.

(۲) بسیج و عرصه سیاسی:

هرچه پایگاه های مردمی یک حکومت قوی تری باشد آن حکومت مستحکم تر و بادوام تر خواهد بود؛ بنابراین با عنایت به ویژگی فراگیری بسیج، میتوان با بصیرت افزایی و دادن آگاهی های سیاسی لازم به بسیجیان، مشارکت آن ها را در صحنه های مختلف سیاسی از جمله؛ انتخابات ریاست جمهوری، مجلس شورای اسلامی، راهپیماییها، انجام حرکت های اجتماعی برای مقابله با دشمنان انقلاب و... بیشتر و مؤثرتر کرد.

(۳) بسیج و عرصه فرهنگی و اجتماعی:

ارتقای سطح فرهنگ مردم طبیعتاً باعث ثبات بیشتر انتظام ملی خواهد شد. با عنایت به ویژگی عمومی و فراگیر بودن بسیج، می توان سطح فرهنگ بسیجیان را ارتقا بخشیده و برای مبارزه ای از جنس فرهنگ با هر فرهنگی که معارض با فرهنگ عمومی جامعه باشد مهیا کرد. در همین راستا، بسیجیان با بهره مندی از تفکر بسیجی نشست گرفته از معنویت و تزکیه، می توانند با عمل خود، زبان، هشدار و... جلوی متکرات دیگران گرفته و آن ها را به ارزش های والای اسلامی دعوت نمایند و در صورت فراگیر و همگانی کردن قاموس فرهنگ بسیج در جامعه، جامعه ای فاضله و الگوی جهانیان خواهیم داشت. بسیج با تحکیم باورهای دینی و انقلابی خود از طریق ارتقای معرفت

دینی، بصیرت سیاسی و پایبندی به احکام و اخلاق اسلامی، تهاجم به مبانی و عوامل فرهنگی دشمن و افشای مابیت و روش های آنان، ناکارآمد سازی ابزارهای تهاجم فرهنگی دشمن (ماهواره و اینترنت و...)، بهره گیری از مشارکت های مردمی و سازمان یافته بسیجی جهت تقویت نظم و انضباط اجتماعی و قانون گذاری در جامعه و همچنین دعوت به ارزش های اسلامی و همگانی کردن امر به معروف و نهی از منکر بر اساس حکمت و موعظه حسنه با تأکید بر جامعه بسیجیان، می تواند نقش مؤثری در حفظ انتظام ملی داشته باشد.

۴) بسیج و عرصه اقتصادی:

در این عرصه بسیج به سه روش می تواند در باری به کشور مؤثر باشد: **الف) گسترش تفکر بسیجی:** گسترش تفکر بسیجی در موضوعات اقتصادی باعث خواهد شد که مردم به عنوان یک تکلیف به دنبال انجام فعالیت های تولیدی و اقتصادی بروند تا هر چه سریع تر جامعه اسلامی به خود کفایی برسد. چرا که یک بسیجی بر اساس «وَلَنُجْعَلَ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سِیلًا» (سوره نساء، آیه ۱۴۱) می داند که نباید کافران بر مسلمانان تسلط داشته باشد حتی سلطه اقتصادی. لذا توسعه چنین تفکری در عرصه های اقتصادی باعث از بین رفتن گران فروشی، کم فروشی، احتکار و... در جامعه خواهد شد. در نهایت اشاعه چنین تفکری در اقتصاد جامعه، منجر به فراگیر شدن فرهنگ اشتغال و کار در جامعه خواهد شد. **ب) قناعت کردن:** اسراف از نظر بسیجیان حرام است و به طور طبیعی از تجمل و مصرف گرایی اجتناب خواهند کرد. در نتیجه با توجه به روحیه قناعت که در آن ها نهادینه شده به سمت خرید کالا های خارجی نرفته و در عوض به این آیه قرآن «وَأَنْ تَبْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى» (سوره نجم، آیه ۳۹) معتقد هستند.

پ) حضور مستقیم: بسیجیان با همیاری یکدیگر می توانند شرکت های و کارگاه های تولیدی اقتصادی زودبازده مفید و ضروری برای جامعه را تأسیس نمایند و با این روش در راستای سازندگی و پیشرفت کشور گام مهمی را برداشته و همچنین به وظیفه ذاتی خود عمل کنند. حضور فعال و اثربخش نیروهای بسیج مردمی در کمک به دولت برای مردم باری، محرومیت زدایی از مناطق محروم و اجرای طرح های توسعه روستایی و منطقه ای و... می تواند نقش مؤثری در حفظ انتظام ملی داشته باشد.

مامیت مردمی بسیج دارای ویژگیهای خاصی است که این ویژگیها باعث شده اند نقش و کارکرد بسیج به خوبی نمایانگر شود. از مهم ترین ویژگیهای بسیج وجود دو عنصر ضروری «فراگیری مردمی» و «حضور پیوسته» است که آن را با سایر نیروهای مختلف در تعامل با موضوع امنیت، متفاوت کرده است و به همین دلیل کارکردهایی متفاوت نیز خواهد داشت.

حضور فعال و اثربخش نیروهای بسیج مردمی در کمک به دولت برای مردم باری، محرومیت زدایی از مناطق محروم و اجرای طرح های توسعه روستایی و منطقه ای و... می تواند نقش مؤثری در حفظ انتظام ملی داشته باشد.

بسیج جامعه زنان

با توجه به نقش بالای بانوان در بسیج، خلاصه از مصاحبه با سرکار خانم مینو اصلانی مسئول بسیج جامعه زنان را در اینجا ذکر می‌کنیم
با تشکر از وقتی که گذاشته اید بفرمایید فلسفه وجودی بسیج جامعه زنان چیست؟

بسیج جامعه زنان یک نهاد انقلابی و زیر مجموعه سازمان بسیج مستضعفین است که به منظور پاسداری از دستاوردهای انقلاب اسلامی با تدبیر حضرت امام (ره) تشکیل شد، در جبهه های حق علیه باطل به آموزش، ساماندهی و سازمان دهی خواهران در سراسر کشور چه در سطح شهرها، چه در سطح خانواده ها پرداخت. پس از جنگ سازندگی و خدمت رسانی به مردم رسالت بسیج جامعه زنان بود و از همه اینها مهمتر بحث فرهنگی است؛ چرا که مقام معظم رهبری فرمودند که بسیج یک حرکت فرهنگی است.

برنامه های امروز بسیج جامعه زنان چیست؟

ما اصلی ترین رویکرد برنامه های خود را رویکرد اندیشه ای فکری و تولید علم؛ بویژه تولید علم در زمینه مفاهیم خانواده، حوزه حجاب و عفاف، مقابله با جنگ نرم دشمن کرده ایم.

برنامه های علمی، پژوهشی و تبیین اندیشه های حضرت امام خمینی و مقام معظم رهبری و همچنین ترویج گفتمان ولایت از دیگر وظایف مهم بسیج جامعه زنان است؛ هدف ما ارتقاء سطح علمی، بصیرتی، بینش و رشد تعالی معنوی جامعه زنان می باشد.

با توجه به اهمیت حجاب و عفاف چه برنامه های در این زمینه دارید؟

ما برنامه را با یک کار پژوهشی بسیار عمیق و گسترده آغاز کردیم

و این پژوهش پشتوانه بسیار خوبی برای سایر برنامه ها و حرکت های ما شد. همان کار پژوهشی ما را به این نتیجه رساند که باید در جهت تربیت «کارشناس حوزه حجاب و عفاف» قدم برداریم.

چه نظری راجع به پروژه جنگ نرم علیه زنان و دختران دارید؟

دشمن با شبهه افکنی و ایجاد تشکیک و تفرقه، مدگرایی و ترویج سبک زندگی غربی، بدنبال پیاده کردن اهداف شوم خود می باشد. ترویج خرافات، تبلیغ سبک زندگی غربی، دروغ پردازی و شایعه، مدسازی از بسترهای اساسی جنگ نرم است که نقش زنان در آن بسیار پررنگ است.

برنامه های شما برای مقابله با جنگ نرم چیست؟

روشنگری و بصیرت افزایی را به صورت جدی دنبال و آموزش های مقابله با جنگ نرم و نقش زنان در فتنه ها را برگزار کردیم. کتاب «نقش زنان در جنگ نرم» تالیف خواهران بسیج جامعه زنان را چاپ و در حوزه نخبگان شورای «گفتمان سیاسی اجتماعی زنان» را باهدف تاثیرگذاری و روشنگری در این حوزه راه اندازی نمودیم. که بسیار هم موثر واقع شد و قشرهای فرهیخته اعم از دانشگاهی، حوزوی ادارات، سازمان ها زنان شاخص را گرد هم آوردیم در فضای مجازی هم با تأسیس سایت اطلاع رسانی و تحلیلی «افراز اندیشه»، در حوزه مسائل سیاسی، اجتماعی زنان تاثیرگذار بوده ایم.

ترویج خرافات، تبلیغ سبک زندگی غربی، دروغ پردازی و شایعه، مدسازی از بسترهای اساسی جنگ نرم است که نقش زنان در آن بسیار پررنگ است

نارادامن خدیجه شود میزبان تو
حوا و صریح اند پرستار جهان تو

صدقا فرشته بال نهادند بر زمین
بهتر شد آن زنان قریش نیامدند

شرح مختصر زندگی بانوی دو عالم حضرت زهرا سلام الله علیها

نام و نسب

فاطمه به مدینه همراه با علی (ع) و برخی از زنان، مهم‌ترین رخدادهای دوران کودکی زهرا (س) بوده است.

خواستگاری و ازدواج

فاطمه (س) به سبب نسبت فرزند با پیامبر (ص) در میان مسلمانان جایگاه والایی داشت. در کنار این مسئله ابراز محبت پیامبر به فاطمه (س) و ویژگی‌های فاطمه در مقایسه با زنان دوره خود موجب شد برخی از مسلمانان به دنبال ازدواج با دختر پیامبر (ص) باشند. (طباطبایی، «ازدواج فاطمه»، ۱۳۹۳ ش، ج ۱) شماری از بزرگان قریش که زودتر از دیگران اسلام آورده بودند یا از قدرت مالی مناسبی برخوردار بودند از جمله ابوبکر، عمرو و عبدالرحمن بن عوف از فاطمه خواستگاری کردند همه خواستگاران جواب رد از پیامبر شنیدند پیامبر در پاسخ به درخواست آنان می‌فرمود: ازدواج فاطمه امری آسمانی است و نیازمند حکم الهی است و در مواردی نیز نارضایتی فاطمه (س) از ازدواج با خواستگاران را مطرح می‌کرد. (طوسی، الامالی، ۱۴۱۴ ق، ص ۳۹).

علی (ع) به سبب ارتباط خانوادگی با پیامبر و ویژگی‌های اخلاقی و دینی فاطمه، علاقه زیادی برای ازدواج با فاطمه داشت؛ وقتی خواستگاری کرد پیامبر درخواست امام

فاطمه دختر پیامبر اسلام محمد بن عبدالله و خدیجه بنت خویلد است. برای فاطمه (س) القاب متعددی (در حدود ۳۰ لقب) یاد شده از جمله زهرا، صدیقه، محدثه، بشول، سیده نساء العالمین، منصوره، طاهره، مظهره، زکّیه، مبارکه، راضیه، مرضیه و... (کلینی، الکافی، ۱۳۶۳ ش، ج ۱، ص ۲۴۰). کتبه فاطمه (س) عبارتند از اُمّ‌ایها، ام‌الانسه، ام‌الحسن، ام‌الحسین و ام‌المحسن. (مناقب آل‌ابی‌طالب، ۱۳۷۶ ق، ج ۳).

تولد و دوران کودکی

حضرت فاطمه (س) در سال ۵ بعثت متولد شد. (کلینی، الکافی، ۱۳۶۳ ش) شیخ مفید و کفعمی سال دوم بعثت را زمان تولد فاطمه (س) دانسته‌اند. (کفعمی، المصباح، ۱۴۰۳ ق) بنا به روایتی که از امام باقر (ع) نقل شده است نامگذاری فاطمه از جانب خدا صورت گرفته است. در ادامه این روایت درباره این نامگذاری آمده است که خداوند او را در میثاق (عهد الست و عالم ذر) به علم جدا نمود و از ناپاکی دور داشت (کلینی، الکافی، ۱۴۰۷ ق، ج ۱).

بر اساس گزارش‌های تاریخی، پس از آشکار شدن دعوت پیامبر، فاطمه (س) شاهد خشونت‌های مشرکان علیه پدرش بود. سه سال از دوران کودکی فاطمه، در شعب ابی‌طالب و تحت فشارهای اقتصادی و اجتماعی مشرکان علیه بنی‌هاشم و پیروان پیامبر اسلام گذشت آن حضرت در کودکی، مادرش خدیجه را از دست داد. (تاریخ یعقوبی، ج ۲، ص ۳۵) هجرت

روایتی که از امام علی (ع) نقل شده است
که نه من هیچ‌گاه فاطمه را به خشم آوردم
و نه فاطمه هیچ‌گاه مرا به خشم آورد

معاش، پشم‌ریسی می‌کرد (خوارزمی، المناقب، ۱۴۱۱ق، ص ۲۶۸)

فاطمه (س) براساس توصیه پیامبر (ص) تمایل داشت کارهای درون منزل را خود انجام دهد و امور خارج از منزل را به علی (ع) واگذارد.

امام علی (ع) متقابلاً فاطمه را احترام می‌کرد. روایتی که از امام علی (ع) نقل شده است که نه من هیچ‌گاه فاطمه را به خشم آوردم و نه فاطمه هیچ‌گاه مرا به خشم آورد در ماجرای درخواست ابوبکر و عمر از امام علی (ع) برای ملاقات با فاطمه (س)، وی خطاب به علی (ع) گفت: خانه از آن توست و این زن آزاده‌ای که با تو سخن می‌گوید همسر تو، هر کاری خواستی انجام بده. (علامه مجلسی، بحارالانوار، ۱۴۰۳ق، ج ۴۳، ص ۱۹۸)

فرزندان

متابع شیعه و اهل سنت هم‌رأی‌اند که حسن، حسین، زینب و ام‌کلثوم چهار فرزند فاطمه و علی هستند. در منابع شیعه و برخی از منابع اهل سنت از فرزند دیگری برای او نام برده شده که بر اثر آسیبی که در جریان حوادث پس از پیامبر (ص) بر فاطمه وارد شد سقط گردید. نام او مُحَسِّن یا مُحَسَّن ذکر شده است (شهرستانی، الملل و النحل، ۱۴۲۲ق، ج ۱، ص ۵۷)

علی (ع) و ویژگی‌های رفتاری و فضیلت او را برای فاطمه (س) بیان کرد که با رضایت فاطمه همراه شد پیامبر نیز به امر الهی فاطمه (س) را به ازدواج با علی (ع) درآورد. (خوارزمی، المناقب، ۱۴۱۱ق، ص ۳۳۶) علی (ع) مانند دیگر مهاجران، در ماه‌های نخستین پس از هجرت، وضعیت اقتصادی سختی داشت از این رو به توصیه پیامبر، زره خود را فروخت (یا رهن داد) و قیمت آن را مهر فاطمه قرار داد. در بیشتر منابع، تاریخ عقد سال دوم هجری ذکر شده است مراسم عروسی پس از جنگ بدر در شوال یا ذی‌الحجه سال ۲ هجری قمری برگزار شد (بشاره المصطفی، ۱۴۲۰ق، ص ۴۱۰)

زندگی مشترک با علی (ع)

فاطمه (س) به گونه‌های متفاوت و حتی در حضور پیامبر به علی (ع) محبت می‌کرد و او را بهترین همسر می‌خواند. نقل شده است فاطمه، علی (ع) را در خانه با کلمات محبت آمیز و در میان مردم با کتبه ابوالحسن خطاب می‌کرد. در گزارش‌هایی آمده است که فاطمه (س) در خانه با عطر و وسایل زینتی خود را می‌آراست. (خوارزمی، المناقب، ۱۴۱۱ق، ص ۲۶۸)

دوره نخست زندگی فاطمه (س) و علی (ع) با شرایط دشوار اقتصادی همراه بود و در برخی زمان‌ها غذایی برای سیر کردن هستین (ع) نمی‌یافتند؛ اما فاطمه (س) به وضع موجود اعتراض نمی‌کرد و گاه برای کمک به همسر خود در تأمین

وقایع پایانی زندگی حضرت فاطمه (س)

در گذشت پیامبر (ص)، ماجرای سقیفه، غصب خلافت، مصادره فدک توسط ابوبکر و خواندن خطبه فدکیه در حضور صحابه مهم‌ترین وقایع درناک پایانی زندگی فاطمه (س) است. بیعت نکردن علی (ع) و مخالفان ابوبکر و تحمیل آنان در خانه فاطمه موجب شد یاران خلیفه به خانه او حمله کنند و در این هجوم فاطمه به سبب ممانعت از بردن علی برای بیعت اجباری با ابوبکر آسیب دید و فرزندش سقط شد. حضرتش پس از این واقعه در بستر بیماری افتاد و پس از مدت کوتاهی به شهادت رسید.

بر اساس دیدگاه مشهور، فاطمه (س) در ۳ جمادی‌الثانی سال ۱۱ هجری قمری در مدینه به شهادت رسید. عمر او را هجده سال گفته‌اند اما در روایتی از امام باقر (ع) عمر او ۲۳ سال ذکر شده است فاطمه (س) به علی (ع) وصیت کرد مخالفانش در نماز گزاردن بر پیکرش و مراسم دفن او شرکت نکنند و از علی (ع) خواست شبانه وی را دفن کنند. (طبرسی، اعلام‌الوری، ۱۴۱۷ق، ج ۱، ص ۲۹۰)

(«سیره سیاسی فاطمه، ص ۳۰۹»)

مخالفت با تصمیم شورای سقیفه

در گذشت پیامبر (ص)، ماجرای سقیفه، غصب خلافت، مصادره فدک توسط ابوبکر و خواندن خطبه فدکیه در حضور صحابه مهم‌ترین وقایع درناک پایانی زندگی فاطمه (س) است. بیعت نکردن علی (ع) و مخالفان ابوبکر و تحمیل آنان در خانه فاطمه موجب شد یاران خلیفه به خانه او حمله کنند و در این هجوم فاطمه به سبب ممانعت از بردن علی برای بیعت اجباری با ابوبکر آسیب دید و فرزندش سقط شد. حضرتش پس از این واقعه در بستر بیماری افتاد و پس از مدت کوتاهی به شهادت رسید.

بر اساس دیدگاه مشهور، فاطمه (س) در ۳ جمادی‌الثانی سال ۱۱ هجری قمری در مدینه به شهادت رسید. عمر او را هجده سال گفته‌اند اما در روایتی از امام باقر (ع) عمر او ۲۳ سال ذکر شده است فاطمه (س) به علی (ع) وصیت کرد مخالفانش در نماز گزاردن بر پیکرش و مراسم دفن او شرکت نکنند و از علی (ع) خواست شبانه وی را دفن کنند. (طبرسی، اعلام‌الوری، ۱۴۱۷ق، ج ۱، ص ۲۹۰)

مشارکت‌ها و مواضع سیاسی

فاطمه (س) فعالیت‌های اجتماعی و موضع‌گیری‌های سیاسی

او بیعت کردند و سخن پیامبر (ص) بر جانشینی امام علی (ع) را نادیده گرفتند، فاطمه (س) به همراه علی (ع)، بنی هاشم و تعدادی از صحابه با این بیعت مخالفت کردند و در خانه فاطمه تحصن کردند عباس بن عبدالمطلب، سلمان فارسی، ابوذر غفاری، عمار بن یاسر، مقداد، ابی بن کعب، و گروهی از بنی هاشم از جمله تحصن کنندگان بودند. (بررسی نحوه شکل‌گیری حکومت پس از پیامبر، ص ۹۹)

دفاع از علی (ع) در واقعه هجوم به خانه

به دنبال هجوم موافقان خلافت ابوبکر به خانه علی (ع)، فاطمه (س) در مقابل مهاجمان ایستاد و از بردن اجباری علی (ع) برای بیعت با ابوبکر ممانعت کرد. بر اساس گزارش ابن عبدربه، از عالمان اهل سنت پس از مطلع شدن ابوبکر از تحصن مخالفانش در خانه فاطمه (س)، دستور داد به آنجا حمله کنند و جمع مخالفان را برهم بزنند و در صورت مقاومت، با آنان وارد جنگ شوند. همراهی فاطمه (س) به سوی خانه فاطمه (س) رفت و به همراه دیگر مهاجمان با خشونت وارد خانه شدند و تحصن کنندگان را برای بیعت بردند و برای آنکه از امام علی (ع) و بنی هاشم نیز بیعت

بگیرند، دوباره به خانه فاطمه (س) هجوم بردند و در خانه را آتش زدند. فاطمه که پشت در قرار داشت، بر اثر آتش و فشار و ضربه عمر، قنفذ و دیگر همراهان بر درب خانه، مجروح و جثتش سقط شد در برخی گزارش‌ها آمده است قنفذ، فاطمه (س) را بین در و دیوار گذاشت و در راه فاطمه (س) کوبید و پهلوی او را شکست فاطمه (س) پس از این ماجرا در بستر بیماری افتاد. (طبری امامی، دلائل الامامه، ص ۱۳۴)

پس از تشکیل شورای سقیفه و بیعت عده‌ای با ابوبکر به عنوان خلیفه، فاطمه در کنار علی (ع) و شماری از صحابه نظیر طلحه و زبیر با این اقدام مخالفت کردند؛ و به واقعه غدیر، که پیامبر (ص) امام علی (ع) را جانشین خود معرفی کرده بود استدلال می‌کرد. فاطمه به همراه علی به سراغ صحابه می‌رفتند و از آنان طلب یاری می‌کردند. صحابه در پاسخ به درخواست فاطمه می‌گفتند اگر پیش از آنکه با ابوبکر بیعت کنند چنین درخواستی می‌کرد، از خلافت علی (ع) حمایت می‌کردند این در حالی بود که خود در غدیر خم حضور داشتند (ابن قتیبه دینوری، الامامة والسياسة، ص ۲۹)

ماجرای فدک و خطبه فدکیه

پس از آنکه ابوبکر فدک را از فاطمه (س) گرفت و آن را به نفع خلافت خود مصادره کرد، فاطمه (س) برای

بازپس‌گیری فدک با ابوبکر گفتگو کرد و پس از ارائه دلیل و شاهد، ابوبکر در نوشته‌ای فدک را از آن فاطمه دانست؛ اما خلیفه دوم نوشته را از فاطمه (س) گرفت و پاره کرد. فاطمه پس از بی‌نتیجه ماندن تلاشش برای بازپس‌گیری فدک، به مسجد پیامبر رفت و در حضور صحابه خطبه‌ای، که بعدها به

خطبه فدکیه مشهور شد، خواند و در آن، اقدام ابوبکر در مصادره فدک و غصب خلافت را نکوهش و نتیجه اقدامات ابوبکر و طرفداران او را آتش دوزخ دانست. از این خطبه برای اثبات جواز مشارکت زنان مسلمان در اجتماعات سیاسی استفاده می‌شود. (فعالیت‌های اجتماعی زنان از دیدگاه فقه و حقوق، ص ۱۱۸)

همراهی با تحصن کنندگان مخالف ابوبکر

پس از آنکه جمعی از صحابه، ابوبکر را خلیفه خواندند و با

مهم‌ترین موضع‌گیری‌های سیاسی فاطمه (س) بعد از رحلت پیامبر عبارت است از: مخالفت با واقعه سقیفه و انتخاب ابوبکر به عنوان خلیفه پس از پیامبر، رفتن به خانه سران مهاجر و انصار برای اقرار گرفتن از آنان در خصوص شایستگی و برتری امام علی (ع) برای خلافت، تلاش برای بازپس‌گیری مالکیت فدک، خواندن خطبه فدکیه در جمع مهاجرین و انصار، دفاع از علی (ع) در ماجرای هجوم به خانه او، سخنرانی در جمع زنان (مهاجر و انصار) که به عیادتش آمدند و وصیت کردن برای انجام مراسم پس از مرگش به صورت مخفیانه و پنهانی

صَلَّى اللهُ عَلَيْكَ يَا فَاطِمَةُ الرَّهْمَةَ

چند فضیلت از حضرت فاطمه (س)

حاج بن وائل پدر عمرو بن حمّاص پیامبر اکرم (ص) را ابتر خوانده؛ یعنی کسی که نسل او از بین می‌رود و نسلی از او باقی نخواهد ماند. چرا که آن حضرت فرزند پسری نداشت. اما خدای متعال سوره کوثر را نازل کرد و بدین وسیله بیان فرمود که حضرت زهرا (س) خیر کثیری است که نسل رسول خدا (ص) از آن وجود مقدس ادامه خواهد یافت، ولی بدخواهان آن حضرت ابتر خواهند بود.

آیه شریفه مباہله و آیه شریفه تطهیر نشان از عظمت مقام حضرت فاطمه (س) دارند و مقام عصمت و پاکی مطلق فاطمه زهرا (س) را روشن می‌سازند. خداوند در آیه تطهیر آمده می‌فرماید: **إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا**

خداوند اراده نموده که هر گونه پلیدی و ناپاکی را از شما اهل بیت ببرد و شما را در نهایت طهارت قرار دهد. در سوره انسان (هل اتی) نیز از اهل بیت تمجید شده که با توجه به شأن نزول این سوره، حضرت زهرا (س) نیز همچون نگینی درخشان در این سوره می‌درخشد و مورد تمجید خدای متعال قرار می‌گیرد؛ به ویژه در آیه **وَيُطَهِّرُونَ**

فاطمه زهرا (س) در زمرة پنج نور برتر عالم قرار دارد و سبده زنان و مایه مباهات امامان معصوم (علیهم السلام) است؛ حضرت فضایل بی‌شمار دارد که مختصراً به چند مورد اشاره می‌کنیم.

۱. جایگاه معنوی و علمی

فاطمه زهرا (س) هم در شناخت پروردگار متعال و هم در عبادت خدا ممتاز بود. آن قدر به عبادت و نماز می‌پرداخت که پاهای مبارکش متورم شده بود. امامان بزرگوار ما که کسی در عبادت به آنان نمی‌رسد، خود، عبادت‌های مادرشان را مدح کرده‌اند.

مقام علمی حضرت زهرا (س) نیز بسیار عظیم است. بعضی از اصحاب خاص رسول خدا همچون سلمان فارسی افتخار شاگردی حضرت زهرا (س) را می‌یابند و با وجود دسترسی به پیغمبر (ص) و امیرالمؤمنین (ع) از علوم بی‌پایان صدیقه کبری (س) نیز بهره می‌برند.

در باره جابرین عبدالله انصاری نقل شده که از حضرت زهرا (س) مطالب بسیاری آموخت و از لوح حضرت زهرا (س) نسخه‌برداری کرد.

۲. حضرت فاطمه در قرآن

حضرت فاطمه (س) در آیات گوناگون مورد تجلیل قرار گرفته و سوره کوثر نیز به‌طور ویژه به فضیلت ایشان اشاره دارد.

از امام صادق روایت شده که لوح حضرت زهرا (س) لوح آسمانی سبز رنگی است همچون زمرد و اسراری میان خداوند و پیامبر عظیم‌الشان او در آن نگاشته شده است.

الطعام على حبه مشكناً و يتيماً و أسيراً و به مسكين و يتيم و اسیر اطعام می کنند، با وجود محبت به آن نهایت ایشار آن حضرت و فرزندانش در راه خدا نمایان می شود.

۳. محدّثه بودن و ارتباط با عالم وحی

یکی از القاب ویژه حضرت فاطمه (س) محدّثه است. در اینکه چرا آن حضرت را به این لقب می خوانند دو بیان داریم:

۱. هنگامی که حضرت خدیجه (س) به فاطمه زهرا (س) حامله بود، آن حضرت از درون شکم با مادر سخن می گفت و انبیس تنهایی او بود و در آن زمان که همه زنان، خدیجه کبری (س) را رها کرده بودند، موجب آرامش مادر می شد.

۲. بیان دوم درباره لقب محدّثه این است که حضرت زهرا (س) چنان مقام رفیعی دارد که جبرئیل امین بر ایشان وارد می شد و با آن حضرت سخن می گفت. اهمیت این موضوع در این است که جبرئیل فقط بر انبیای اولوا العزم نازل می شد و با آنها سخن می گفت.

۴. مصحف و لوح حضرت فاطمه (س)

دو ویژگی استثنایی و خاص دیگر نیز درباره حضرت زهرا (س) وجود دارد: یکی مصحف فاطمه (س) و دیگری لوح آن حضرت است.

در اصول کافی، از امام صادق نقل شده که فرمود: پس از رحلت رسول خدا جبرئیل امین بر حضرت زهرا (س) وارد می شد و از جایگاه پیغمبر اکرم در بهشت می گفت و موجب تسکین

حضرت زهرا (س) می شد. همچنین درباره خاندان و نسل حضرت زهرا (س) و مسائلی که برای آنها رخ خواهد داد و مقام و منزلتی که دارند و خواهند داشت، سخن می گفت.

نقل است که امیرالمؤمنین به حضرت زهرا (س) می فرمود: هرگاه جبرئیل نزد تو آمد، مرا آگاه کن. وقتی امیر مؤمنان از آمدن جبرئیل آگاه می شد، قلم و کاغذی در دست می گرفت و هرچه حضرت فاطمه (س) از جبرئیل می شنید و بازگو می کرد، می نگاشت. این مجموعه «مصحف فاطمه» نامیده می شود که میراث مخصوص امامان است. از امام صادق روایت شده که لوح حضرت زهرا (س) لوح آسمانی سبز رنگی است همچون زمرد و اسراری میان خداوند و پیامبر عظیم الشان او در آن نگاشته شده است.

جابر بن عبدالله می گوید: در خدمت حضرت زهرا (س) بودم که این لوح را مشاهده کردم و عرض کردم: فدایت شوم! این لوح چیست؟ فرمود: «این لوحی است که خداوند به پدرم رسول خدا (ص) هدیه داد و آن حضرت هم آن را به من اهدا نمود».

جابر عرض می کند: در این لوح چه چیز است؟ فرمود: «اسامی پدر، همسر و فرزندان من و وظایف و مأموریت های آنها است که در این لوح ثبت و ضبط شده و مواردی که مربوط به آینده است». جابر اجازه خواست که از روی این لوح نسخه ای بردارد و حضرت فاطمه (س) به او اجازه داد. بنابراین در لوح حضرت زهرا (س) اسامی و مقام امامان (عهم) ثبت شده و نیز حوادثی که در آینده برای آنها پدید می آید.

کلام نور (سخنان گهربار حضرت صدیقه طاهره سلام الله علیها)

جایگاه مادر

لَزِمَ رَجُلُهَا، فَإِنَّ الْمَجْنَةَ نَعَتْ أَقْدَامَهَا، وَلَزِمَ رَجُلُهَا فَتَمَّ الْمَجْنَةُ.
(کنزالعمال: ج ۱۶، ص ۴۶۲، ح ۴۵۴۴۳)

همیشه در خدمت مادر و پای بند او باش، چون بهشت زیر پای مادران است؛ و نتیجه آن نعمت های بهشتی خواهد بود.

شخصیت حضرت علی (ع)

وَهُوَ الْإِمَامُ الرَّئِيسُ، وَالْهَيْكَلُ الثَّوْرَانِي، قُطْبُ الْإِقْطَابِ، وَسَلَالَةُ الْأَطْيَافِ، النَّاطِقُ بِالْعَصَوَابِ، نُقْطَةُ دَائِرَةِ الْإِمَامَةِ. (رباعین الشریعة: ج ۱، ص ۹۳)

او پیشوایی الهی و ربانی است، تجسم نور و روشنائی است، مرکز توجه تمامی موجودات و عارفان است، فرزندی پاک از خانواده پاکان می باشد، گوینده ای حقیق و هدایتگر است، او مرکز و محور امامت و رهبریت است.

حجاب

خَيْرٌ لِلنِّسَاءِ أَنْ لَا يَبْرَزْنَ الرِّجَالَ وَلَا يَرَاهُنَّ الرِّجَالُ.
(بحار الانوار: ج ۴۳، ص ۵۴، ح ۴۸)

بهترین چیز برای حفظ شخصیت زن آن است که مردی را نبیند و نیز مورد مشاهده مردان قرار نگیرد.

شرایط شیعه بودن

إِنْ كُنْتَ تَعْمَلُ بِمَا أَمَرْنَاكَ وَتَنْتَهِي عَمَّا زَجَرْنَاكَ عَنْهُ، فَأَنْتَ مِنْ شِيعَتِنَا، وَإِلَّا فَلَا. (تفسیر الامام العسکری (ع): ص ۳۲۰، ح ۱۹۱)

اگر آنچه را که ما اهل بیت دستور داده ایم عمل کنی و از آنچه نهی کرده ایم خودداری نمایی، تو از شیعیان ما هستی وگرنه، خیر.

همسر داری

حضرت فاطمه (س) خطاب به همسرش امیر المومنین (ع) فرمود:

يَا أَبَا الْحَسَنِ، إِنِّي لَا سَتَمَعِي مِنَ الْهَيْسِ أَنْ أَكَلَفْتُ نَفْسَكَ مَا لَا تَقْدِرُ عَلَيْهِ. (امالی شیخ طوسی: ج ۲، ص ۲۲۸)

من از خدای خود شرم دارم که از تو چیزی را در خواست نمایم و تو توان تهیه آن را نداشته باشی.

حقوق همسایه

أَجَارَ تَمَّ الدَّارَ. (علل الشرایع: ج ۱، ص ۱۸۳، بحار الانوار: ج ۴۳، ص ۸۲، ح ۴)

اول همسایه سپس خود. یعنی اول باید در فکر مشکلات و آسایش همسایه و نزدیکان و سپس در فکر خویشتن بود.

نماز، زکات، روزه و حج

جَعَلَ اللَّهُ الْإِيمَانَ تَطْهِيرًا لَكُمْ مِنَ الشَّرِّكَ، وَالصَّلَاةَ تَنْزِيهَا لَكُمْ مِنَ الْكِبَرِ، وَالزَّكَاةَ تَنْزِيهَا لَكُمْ لِلنَّفْسِ، وَنِصَاءَ فِي الرِّزْقِ، وَالصَّيَامَ تَنْزِيهَا لَكُمْ خُلَاصًا، وَالْحَجَّ تَشْيِيدًا لِلدِّينِ. (رباعین الشریعة: ج ۱، ص ۳۱۲)

خداوند ایمان، سبب پاکیزگی شما از شرک و نجات از گمراهی ها و شقاوت ها قرار داد. و نماز را برای خضوع و فروتنی و پاکیزگی از هر نوع تکبر، مقرر نمود. و زکات (و خمس) را برای تزکیه نفس و توسعه روزی تعیین نمود. و روزه را برای استقامت و اخلاص در اراده، لازم دانست. و حج را برای استحکام اساس شریعت و بناء دین اسلام واجب نمود.

اهل بیت پیامبر (ص)

نَحْنُ وَوَسِيلَتُهُ فِي خَلْفِهِ، وَنَحْنُ خَاصَّتُهُ وَمَحَلُّ قُدْسِهِ، وَنَحْنُ حُجَّتُهُ فِي غَيْبِهِ، وَنَحْنُ وَرَثَةُ أَنْبِيَائِهِ. (شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید: ج ۱۶، ص ۲۱۱)

ما اهل بیت پیامبر وسیله ارتباط خداوند با خلق او هستیم، ما برگزیدگان پاک و مقدس پروردگار می باشیم، ما حجّت و راهنما خواهیم بود؛ و ما وارثان پیامبران الهی هستیم.

اهمیت دوستی با حضرت علی (ع)

إِنَّ السَّعِيدَ كُلَّ السَّعِيدِ، حَقَّ السَّعِيدِ مَنْ أَحَبَّ عَلِيًّا فِي حَيَاتِهِ وَ بَعْدَ مَوْتِهِ. (شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید: ج ۲، ص ۴۴۹)

همانا حقیقت و واقعیت تمام سعادت ها و رستگاری ها در دوستی علی علیه السلام در زمان حیات و پس از رحلتش خواهد بود.

ادبیات و شعر فاطمی

برخی از شاعران و ادیبان فارسی زبان آثار ادبی درباره فاطمه (س) تألیف و اشعاری درباره وی سروده‌اند. برخی معتقدند قدیمی‌ترین شعر فاطمی به قرن پنجم هجری برمی‌گردد. در دوره معاصر شعر فاطمی در میان شاعران رواج بیشتری داشته است، به طوری که کنگره‌هایی با عنوان شعر فاطمی با حضور شاعرانی که در این زمینه شعرهایی سروده‌اند برگزار می‌شود.

در میان آثار ادبی معاصر می‌توان به کتاب کشتی پهلو گرفته و فاطمه فاطمه است اشاره کرد. و از میان اشعار معروف سروده شده درباره شأن و مقام حضرت فاطمه می‌توان به شعر معروف مرحوم آیت الله شیخ محمدحسین غروی اصفهانی معروف به کمپانی اشاره کرد که مطلعش این است:

دختر فکر بگو من غنچه لب چو وا کند

از نمکین کلام خود حق نمک ادا کند

ابیاتی دیگر از این قصیده مشهور چنین است:

وهم به اوجِ قدسِ ناموس اله کی رسد؟

فهم که نعتِ بانوی خلوت کبریا کند؟

ناطقه مرا مگر روحِ قدس کند مدد

تا که ثنای حضرت سیده نسا کند

لیله قدر اولیا، نور نهار اصفا

صبح جمال او طلوع از افق غلا کند

بضعه سید بشر ام ائمه غرر

کیست جز او که همسری باشه لافتی کند؟

فاطمه در فرهنگ و ادبیات شیعه

شیعیان فاطمه (س) را الگوی خود می‌دانند و سیره فاطمه (س) در فرهنگ شیعه و زندگی شیعیان جریان دارد. برخی از نمونه‌های آن عبارت‌اند از:

مهر السنه:

بر پایه روایتی، امام جواد (ع) مهریه همسرش را به مقدار مهریه حضرت فاطمه (س)، یعنی پانصد درهم قرار داد. این مقدار مهر السنه نامیده می‌شود که مهریه همسران و دختران پیامبر (ص) است (مفید، الإرشاد، ۱۴۱۳ق، ج ۲، ص ۲۸۴)

ایام فاطمیه:

شیعیان در ایام شهادت فاطمه (س) مراسم عزاداری برپا می‌کنند. در ایران روز شهادت حضرت زهرا مطابق با سوم جمادی‌الثانی تعطیل رسمی است

روز زن:

در ایران سالروز ولادت فاطمه (س) بیستم جمادی‌الثانی روز زن نام‌گذاری شده است مردم ایران با دادن هدیه به مادران و همسرانشان این روز را جشن می‌گیرند.

روز ازدواج:

در تقویم جمهوری اسلامی ایران نیز روز اول ذی‌الحجه سالروز ازدواج علی (ع) و فاطمه (س) به‌عنوان روز ازدواج نامگذاری شده است.

بازسازی نمادین محله بنی‌هاشم:

همزمان با ایام فاطمیه محله بنی‌هاشم، قبرستان بقیع و خانه فاطمه (س) به صورت نمادین با سبک قدیمی ساخته می‌شود و بسیاری از مردم از این اماکن بازدید می‌کنند.

برگزاری تئاتر و تعزیه:

در سال‌های اخیر برگزاری تئاتر، تعزیه و نمایش‌های خیابانی با عنوانی نظیر «بانوی آب و آینه»، «بانوی غریب‌نشین» از جمله برنامه‌های خاص در ایام سوگواری شهادت فاطمه (س) است.

نامگذاری دختران:

طبق آمار اعلام‌شده ثبت احوال ایران در سال ۱۳۹۴ ش، در ایران نام فاطمه و زهرا جزو ده نام نخست برای دختران قرار گرفته است. و نام بیش از ۱۳ میلیون ایرانی فاطمه بوده است.

طبق آمار اعلام‌شده ثبت احوال ایران در سال ۱۳۹۴ ش، در ایران نام فاطمه و زهرا جزو ده نام نخست برای دختران قرار گرفته است. و نام بیش از ۱۳ میلیون ایرانی فاطمه بوده است.

سبک زندگی حضرت زهرا سلام الله عليها

می کردم رنج ها و اندوه هایم برطرف می شد. (کشف الغمّه، ج ۱، ص ۴۹۲)

تقسیم کار منزل با همسر

امام صادق (ع) می فرماید:... علی (ع) آب و هیزم می آورد و حضرت فاطمه آرد می کرد و خمیر می ساخت و نان می پخت و لباس ها را وصله می زد، و آن بانوی گرامی از زیباترین مردم بود و گونه های مطهرش از زیبایی مثل گل بود. درود خدا بر او و پدر و فرزنداناش باد (کلینی، روضه الکافی، ص ۱۶۵)

بنابراین احترام به همسر و رعایت حقوق همسر و همسر دوستی و فرزند دوستی و سخت کوشی در امور خانه و تبدیل خانه به مدرسه و تبدیل بخشی از خانه به مسجد و عبادت گاه و برنامه ریزی در کار خانه و رعایت حق خدمت کار و آموزش قرآن و اخلاق از ویژگی های حضرت زهرا (س) بود

خوب شوهرداری کردن

همسر داری حضرت فاطمه (س) نیز بهترین الگو برای زنان مسلمان است برای زن بزرگ ترین موفقیت و ارزش این است که در شئون گوناگون زندگی، خشنودی همسرش را به دست آورد و از هر گونه عملی که موجب ناراحتی شوهر می گردد پرهیز نماید.

شوهر داری حضرت زهرا (س) مرضیه (س) بهترین الگو برای

در جامعه ای که نظام سرمایه داری غرب با تهاجم فرهنگی سعی دارد الگویی مبتذل و غیر انسانی برای زنان و دختران مسلمان ارائه کند پرداخت به ابعاد گوناگون شخصیتی حضرت صدیقه طاهره می تواند الگوی عملی مناسبی برای جامعه شیعی باشد.

رفتار با والدین و احترام محبت آمیز به پدر بزرگوار خویش

حضرت فاطمه سلام الله عليها هشت سال در مکه پا به پای پدر در اعتلا و پیشرفت اسلام کوشید و در آزار کفار و مشرکان و منافقان یار و مددکار پدر بود. در شعب ابوطالب، سه سال در کنار پدر بود و زمانی که مشرکان پیامبر (ص) را آزار و اذیت و زخمی و با جسارتی می کردند، زخم هایش را مداوا می کرده این گونه بود که پیامبر (ص) ایشان را ام ایها (مادر پدرش) نامید.

بانوی عطاقت حضرت زهرا (س) همیشه رفتاری سرشار و آمیخته از ادب و تواضع و فروتنی نسبت به پدر داشت.

تفاهم در زندگی مشترک

امیرالمؤمنین علی (ع) می فرماید: «به خدا سوگند در سراسر زندگی مشترک با فاطمه (س) تا آنگاه که خدای عزیز و جلیل او را قبض روح فرمود هرگز او را خشمگین نساختم و بر هیچ کاری او را اکراه و اجبار نکردم، و او نیز مرا هرگز خشمگین نساخت و نافرمانی من نکرده هر وقت به او نگاه

ساده زیستی زهرایی

ساده زیستی و پرهیز از تجمل از نکات بارز زندگی حضرت فاطمه زهرا (س) است. مهریه کم، جهیزیه مختصر، اکتفا به غذای اندک و معاش کم، استفاده از حداقل امکانات برای زندگی و... از خصوصیات آشکار سیده زنان عالم است.

شیعه و سنی نقل کرده‌اند، امیرمؤمنان و فاطمه زهرا و امام حسن و امام حسین (ع) طبق نذری که کرده بودند سه روز، روزه گرفتند.

شب اول هنگام افطار فقیری در زد، حضرت علی (ع) افطار خود را به او داد. سائیرین نیز به او اقتدا کرده و افطار خود را به فقیر دادند و با آب افطار کردند. شب دوم یتیمی در زد و باز افطار خود را به او دادند. شب سوم نیز اسیری آمد و چیزی طلبید، این بار نیز افطار خود را به او دادند. آنگاه از سوی خدای متعال سوره «هل آتی علی الانسان» نازل شد. و در آن آیه «و یطعمون الطعام علی حبه مسکینا و یتیم» اشاره به ایشار و انفاق آن بزرگواران دارد. در تفاسیر شیعه و سنی و از جمله در تفسیر معروف «کشاف» تألیف عالم و مفسر بزرگ سنی «جارالله زمخشری» به این موضوع پرداخته شده است.

ساده زیستی و پرهیز از تجمل از نکات بارز زندگی حضرت فاطمه زهرا (س) است. مهریه کم، جهیزیه مختصر، اکتفا به غذای اندک و معاش کم، استفاده از حداقل امکانات برای زندگی و... از خصوصیات آشکار سیده زنان عالم است

زنان مسلمان است. رفتار حضرت زهرا (س) با شوهر در عالی ترین مرحله صفا و مهریانی بود. نه تنها هرگز خاطر شوهر را نرنجاند بلکه یآوری مهربان برای او بود.

نقل است که امام علی (ع) فرمود هرگاه به چهره او «زهرا (س)» نگاه می کردم هر گونه غم و اندوه از من برطرف می شد.

فاطمه (س) هیچ گاه حتی اموری را که احتمال می داد علی (ع) قادر به تدارک آنها نباشد، از او طلب نمی نمود. حضرتش بهترین یار و یاور شوهرش علی (ع) در اجرای فرامین الهی بود. پیامبر (ص) از علی (ع) سوال کرد: همسرت را چگونه یافتی؟ و علی (ع) پاسخ گفت: نَعَمْ اَلْعَوْنُ عَلٰی طَاعَةِ اللهِ (بهترین یار و یاور برای اطاعت و بندگی خدا).

آن بانوی بزرگوار، نام همسر خود را با احترام یاد می کرد. گاهی وی را با کتبه «ابالحسن» می خواند و گاهی با یاد قرابت نسبی (با ابن عم) وی را ندا می داد.

پیامبر برای شب عروسی حضرت زهرا (س) دستور داد عطرهایی خوشبو تهیه کنند و حضرت زهرا (س) نیز در داخل خانه دائماً معطر بودند.

تشویق فرزندان به فراگیری سواد آموزی

حضرت زهرا (س) از همان آغاز به فرزندانش علم آموخت و آنها را برای کسب معارف و تشویق در فراگیری، آماده می کرد همچنین در آموختن مسائل دین به دیگران اشتیاق زاید الوصفی داشت.

تربیت و رفتار با فرزندان

سیره رفتار فاطمه (س) با فرزندان خود نیز سرمشقی مناسب برای تربیت صحیح فرزندان است. ایشان به فرزندان احترام می گذاشتند و آنها را با احترام خطاب می کردند و همیشه سعی در آموزش و تربیت دینی و اخلاقی آنها داشتند.

در حدیث شریف کساء حضرت فاطمه (س) در پاسخ سلام فرزندان خود امام حسن (ع) و امام حسین (ع) می فرماید: سلام بر تو ای نور دیده ام و میوه دلم.

حضرت زهرا (س) فرزندان خود را همیشه برای یادگیری و تعلیم و تزکیه آماده می کرد؛ به عنوان مثال به فرزندش حسن (ع) می فرمود: به مسجد برو، آنچه را از پیامبر شنیدی فراگیر و نزد من بیا و برای من بازگو کن.

و در عین حال شادی و خوشحالی را در بیت خود تسری می داد و این تا حدی بود که از بازی با کودکان که نقش بسزایی در تربیت آنها دارد اجتناب نمی نمود. نقل شده است که فاطمه (س) فرزندش حسن (ع) را روی دست می گرفت و بالا می انداخت و حرکت می داد و می فرمود: ای حسن، نظیر پدرت باش و ربه‌مان ظلم از حق دور کن، و خداوندی را که صاحب نعمت هست پرستش کن و با افراد تیره دل دوست مباش.

حضرت زهرا (س) در توجه به کودکان عدالت را رعایت می کرد و فرزندان را تشویق به عبادت می کرد. آن حضرت در شب بیست و سوم ماه مبارک رمضان کودکان خود را به

بیداری فرا می خواند. حضرت در روز بچه ها را می خواباند تا استراحت کنند و غذای کمتری به آنان می داد تا بدین گونه زمینه و موقعیت بهتری برای شب زنده داری داشته باشند.

روح عبادت و نیایش

حضرت پیامبر (ص) درباره حضرت فاطمه (س) می فرمود: ایمان به خدا در احقاق دل و باطن روح زهراء چنان نفوذ کرده که برای عبادت خدا خودش را از همه چیز فارغ می سازد. فاطمه دخترم بهترین زن عالم است. پاره تن من و نور چشم من و میوه دل من و روح و روان من است. حوریه ای است به صورت انسان. آنگاه که در محراب عبادت می ایستد نورش برای ملائکه آسمان درخشانگی دارد و خداوند به ملائکه خطاب می کند: بنده مرا ببیند! چطور در مقابل من به نماز ایستاده و اعضای بدنش را خوف می لرزد و غرق عبادت است! ای ملائکه گواه باشید که پیروان فاطمه را از عذاب دوزخ در امان قرار دادم.

امام حسن مجتبی علیه السلام فرمود: در دنیا کسی عبادتگر از مادرم فاطمه (س) نبوده؛ آن قدر به عبادت می ایستاد تا پاهایش ورم می کرد. همین طور ابن عمره از پدرش نقل می کند که گفت: از امام صادق (ع) پرسیدم: چرا فاطمه (س) زهرا نامیده شد؟

فرمود: برای آن که وقتی فاطمه زهرا (س) در محراب عبادت

می ایستاد، نورش برای اهل آسمان می درخشید، همان طوری که نور ستارگان برای اهل زمین می درخشید.

سبک زندگی سیاسی و اجتماعی

حضرت فاطمه (س) حتی الامکان از ظاهر شدن در انظار عمومی اجتناب می کرد اما این بدان معنی نبود که در مواقع حساس و لازم از انجام وظیفه خود شانه خالی کند.

ابن ابی الحدید از واقعه نقل می کند که پس از جنگ احد فاطمه (س) با گروهی از زنان مدینه از خانه خارج شد و چون چهره مجروح پدرش را دید او را در آغوش گرفت و خون از صورت مبارکش پاک کرد؛ سپس آبی فراهم نمود و خون های چهره رسول خدا را شست و شمشیر او را پاک کرد.

همچنین می نویسد: زنانی که از مدینه آمده بودند چهارده نفر بودند که زهرا (س) یکی از آنان بود و آب و نان با خود به جبهه برده و در کنار رزمندگان از مجروحین پرستاری می کردند.

همچنین علی (ع) نقل می کند: ما همراه پیامبر (ص) در جریان حفر خندق بودیم که فاطمه (س) با تکه نانی نزد پیامبر (ص) آمد و آن را به خدمت او برد. پیامبر (ص) فرمود: این چیست فاطمه عرض کرد: از نان است که برای دو فرزندم بخرم، این تکه آن را برای شما آوردم. پیامبر (ص) فرمود: دخترم! این اولین غذایی است که بعد از سه روز وارد دهان پدرت

می شود.

دفاع از حریم امامت و ولایت

بعد کتار گذاشتن امامت و وصایای پیامبر، حضرت زهرا برای تبیین موضوع مهم امامت تلاش فراوان نمود. گریه ها و ندبه های این بانوی بهشتی بالاترین فریاد و دفاع از مقام امامت بود. بیرون کشاندن حضرت فاطمه (س) از خانه اش به بیت الاحزان، به نفع خلیفه و دستیارانش تمام نشد؛ صدیقه طاهر (س) به رغم هیبت حاکمه، به اعتراض خویش در قالب حزن و اندوه ادامه داد و از خانه اش به بقیع در زیر درختچه ای مأوی گزید. هنگامی که آن درخت را قطع نمودند، امام علی (ع) سایبانی به نام بیت الاحزان ساخت و حضرت زهرا (س) در آنجا قرار گرفت.

از مهم ترین و بارزترین قله های زندگی بانوی بزرگ اسلام اسلام حضرت فاطمه زهرا (س) دفاع ایشان از حریم ولایت امیرمومنان علی (ع) و خطبه فدکیه آن حضرت است. که سرانجام آن حضرت در راه دفاع از ولایت مجروح شده، نوزادش محسن (ع) را سقط کرده و به شهادت رسید.

بارزترین قله های زندگی بانوی بزرگ اسلام حضرت فاطمه زهرا (س) دفاع ایشان از حریم ولایت امیرمومنان علی (ع) و خطبه فدکیه آن حضرت است. که سرانجام آن حضرت در راه دفاع از ولایت مجروح شده

محورهای ۲۵ گانه مشترک شیعه و سنی درباره حضرت فاطمه زهرا (س)

نداد. (صحیح بخاری، ج ۵، ص ۸۲).

۵. خشم و قهر و رویگردانی حضرت زهرا (س) از خلیفه اول

بخاری پس از نقل حدیث فدک و عدم استرداد آن به حضرت زهرا (س) تعبیر «فَهَجَرَتْهُ» را استفاده می‌کند یعنی حضرت زهرا (س) به نشانه قهر و غضب، روی مبارک خویش را از خلیفه برگرداند. (صحیح بخاری، ج ۵، ص ۸۲).

۶. خودداری حضرت زهرا (س) از سخن گفتن با خلیفه اول

بخاری در همان روایت جمله «فَلَمْ تَكَلِّمْهُ حَتَّى تَوْفَيْتَ» را نقل کرده یعنی حضرت تا پایان دوران حیات خود با خلیفه صحبت نکرد. (صحیح بخاری، ج ۵، ص ۸۲)

۷. دفن شبانه حضرت زهرا (س)

بخاری نقل کرده که «دفن‌ها زوج‌ها لیلًا» علی (ع) همسرش را شبانه به خاک سپرد. (صحیح بخاری، ج ۵، ص ۸۲).

۸. بی‌خبر گذاشتن خلیفه اول نسبت به تشییع و دفن حضرت زهرا (س)

صحیح بخاری در ج ۵، ص ۸۲ نقل کرده که «وَلَمْ يُؤْذَنْ بِهَا أَبَاكَرَ» علی (ع) ابوبکر را از تشییع و خاکسپاری فاطمه باخبر

حداقل ۲۵ محور مورد اتفاق در منابع شیعه و سنی درباره شخصیت و تاریخ زندگی حضرت فاطمه (س) وجود دارد که عبارتند از:

۱. آیه تطهیر (احزاب/۳۳)

ابن حجر مکی می‌نویسد: «اکثر المفسرین علی أنها نزلت فی علی و فاطمه و الحسن و الحسين» (الصواعق المبرقة، ص ۱۷۲)

۲. آیه مباهله (آل عمران/۶۱)

تمام مفسران اهل سنت معتقدند که منظور از تعبیر «سائنا» در آیه مباهله تنها حضرت صدیقه طاهره (س) است.

۳. آیه ذوی القربی (اسراء/۲۶)

وقتی آیه «وَآتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ» نازل شد، رسول خدا (ص) فاطمه (س) را خواستند و فدک را به او بخشیدند. سیوطی در درالمشور (ج ۵، ص ۲۳۸) نقل کرده است که «لَمَّا نزلت هذه الآية دعا رسول الله فاطمة فأعطاهما فدك».

۴. خلیفه اول فدک را به حضرت زهرا (س) برنگرداند

بخاری می‌نویسد: ابوبکر چیزی از فدک را به فاطمه پس

نکرد

فاطمه (س) است.

۱۹. پدر و مادر رسول خدا (ص) فدای فاطمه (س)

حاکم نیشابوری در المستدرک نقل کرده رسول خدا فرمود: «فداک اُبی و اُمّی» پدر و مادرم فدای شما باد.

۲۰. قرانت آیه تطهیر بر در خانه فاطمه (س)

حاکم نیشابوری در المستدرک از انس بن مالک نقل کرده که رسول خدا (ص) همواره به مدت شش ماه هنگام نماز صبح از کنار خانه فاطمه می‌گذشت و می‌فرمود: «إِنَّمَا بِرَبِّهِ اللَّهِ لِيُذْهِبَ عَنْكُمْ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ يَطْهِّرَ كُمْ تَطْهِيرًا».

۲۱. فاطمه (س) پیشاپیش رسول خدا (ص) در قیامت

حاکم در المستدرک نقل کرده که رسول خدا (ص) فرمود: «وَتَبِعَتْ فَاطِمَةُ أُمَامِي» فاطمه (س) پیشاپیش من برانگیخته و وارد می‌شود.

۲۲. خانه فاطمه (س) از خانه انبیا (ع) با فضیلت‌تر است

سیوطی در الدر المنثور نقل کرده که رسول خدا (ص) آیه «فَیْ بَیْتِی أَدْخُلُ أَنْ تَرْفَعَ وَ یَذْکُرَ فِیْهَا اسْمَهُ» را تلاوت نمود. ابوبکر بلند شد و گفت: «هَذَا الْبَیْتُ مِنْهَا؟ الْبَیْتُ عَلِیٌّ وَ فَاطِمَةُ» آیا این بیت علی و فاطمه هم از آن بیت‌ها است؟ حضرت فرمود: «نَعَمْ مِنْ أَفْضَلِهَا» بله بیت علی (ع) و فاطمه (س) برترین آنها است.

۲۳. فاطمه (س) موجب اتحاد میان ائمت اسلامی

حاکم در مستدرک (ج ۳، ص ۱۱۵) نقل کرده رسول خدا (ص) فرمود: ستارگان موجب امنیت ساکنان زمین از غرق شدن هستند و اهل بیت من موجب اطمینان ائمت از اختلاف هستند.

۲۴. اسقاط و شهادت جنین فاطمه (س) حقیقتی انکارناپذیر است

جوینی در فرائد السمطين از رسول خدا (ص) نقل کرده که فرمود: وقتی دخترم فاطمه را دیدم به یاد آینده او افتادم. گویا می‌بینم که حق او غصب و ارث او منع می‌شود و پهلوی او شکسته و فرزندش سقط می‌شود.

۲۵. جایگاه دشمنان اهل بیت دوزخ است

حاکم در مستدرک نقل کرده که رسول خدا (ص) فرمود: سوگند به آنکه جانم در دست قدرت اوست هیچ کس با ما اهل بیت دشمنی نمی‌کند مگر اینکه خدا او را به دوزخ می‌فرستد.

۹. اقامه نماز بر پیکر حضرت زهرا (س) توسط امیر المؤمنین علی (ع)

بر خلاف ادعای وهابیت مبنی بر نماز ابوبکر بر پیکر حضرت زهرا (س) صحیح بخاری می‌گوید: «و صَلَّى عَلَیْهَا» علی (ع) بر بدن فاطمه نماز گزارده نه دیگری.

۱۰. علت دفن شبانه فاطمه (س)

ابن بطال قرطبی در شرح صحیح بخاری نوشته: علی همسرش را شبانه دفن نمود تا ابوبکر به او نماز نخواند.

۱۱. غسل آن حضرت توسط علی (ع)

ابن عبد البر مالکی نوشته است: علی (ع) همسرش را غسل داد. (الإستیعاب، ج ۴، ص ۱۸۹۸)

۱۲. غضب و رضایت خدا در غضب و رضایت فاطمه (س)

حاکم نیشابوری در المستدرک نقل کرده: خداوند با غضب فاطمه غضب می‌کند و با رضایت فاطمه راضی می‌شود.

۱۳. غضب فاطمه (س)، غضب رسول خدا (ص) است

بخاری در صحیح از رسول خدا (ص) نقل کرده فاطمه پاره تن من است و هر کس که او را غضبناک کند مرا غضبناک کرده است.

۱۴. آزار دادن و ایذاء فاطمه، ایذاء رسول خداست

صحیح مسلم از رسول خدا (ص) نقل کرده: فاطمه پاره تن من است و هر کس او را اذیت کند مرا اذیت کرده است.

۱۵. فاطمه راستگوترین افراد است

حاکم نیشابوری در مستدرک به نقل از عایشه می‌گوید: هیچ کس را راستگوتر از فاطمه ندیدم.

۱۶. فاطمه اولین شخصی که وارد بهشت می‌شود

حاکم نیشابوری در مستدرک رسول خدا (ص) فرمود: اولین کسانی که وارد بهشت می‌شوند من، فاطمه، حسن و حسین هستیم.

۱۷. نحوه ورود فاطمه (س) به صحنه قیامت

حاکم نیشابوری در المستدرک از امیرالمؤمنین علی علیه السلام نقل می‌کند: زمانی که روز قیامت برپا شود هاتفی از عرش ندا می‌دهد ای اهل محشر چشمان خود را پایین بیندازید تا اینکه فاطمه (علیها السلام) عبور کند.

۱۸. فاطمه (س) محبوبترین خلق نزد رسول خدا (ص)

حاکم نیشابوری در المستدرک نقل کرده درباره محبوبترین افراد از رسول خدا (ص) سؤال کردند و حضرت پاسخ داد: او

درباره محبوبترین افراد از رسول خدا (ص) سؤال کردند و حضرت پاسخ داد: او فاطمه (س) است.

معجزات حضرت زهرا(س) در جبهه‌های نبرد

کامران پورعباس

شفای نابینا

آن اطراف را گشته بودند و هیچ آبی در قمقمه شهدا وجود نداشت.

شفای سرترکش خورده

شهید احمد کاظمی برای یکی از هم‌زمانش نقل می‌کند در عملیات بیت المقدس ترکش به سرم اصابت نمود از خونریزی بی‌هوش شدم در عالم خواب و بی‌هوشی دیدم خانم فاطمه زهرا آمدند داخل اتاق به من فرمودند: چرا خوابیدی؟ گفتم: سرم مجروح شده نمی‌توانم ادامه دهم. حضرت زهرا(س) دستی به سرم کشیدند و فرمودند: بلند شو، بلند شو، چیزی نیست، برو به کارهایت برس.

پیروزی در والفجر ۸

سرلشکر سید بهی رحیم صفوی نقل می‌نماید: در عملیات والفجر ۸ شب عملیات در اثر طوفان خلیج فارس، اروند رود هم طوفانی شد به‌صورتی که ارتفاع موج تا سه، چهار متر هم می‌رسید! در قرارگاه خاتم الانبیاء متعیر بودیم عملیات را شروع کنیم یا نه؟ فرماندهان بعد از دعا و توسل و مشورت تصمیم گرفتند عملیات را با رمز یا فاطمه الزهرا آغاز کنیم. پناه ما حضرت زهرا بود. خواص‌ها در گروه‌های ۱۰ نفره، در حالی که با طناب به هم متصل بودند، می‌گفتند: یا فاطمه

شهید سردار محمد اسلامی نسب علاقه قابل ستایشی به حضرت صدیقه کبری فاطمه زهرا داشت و بدین جهت او را سردار زهرایی می‌خواندند. چشمان در یکی از عملیات‌ها به شدت آسیب دید. پزشکان گفتند بینایی‌اش را از دست داده و کاری از کسی ساخته نیست. سردار با اصرار پزشکان را راضی کرد تا چشم‌اش را عمل کنند. گفت: شما با رمز یا فاطمه الزهرا جراحی را شروع کنید بقیه‌اش با... بعد از عمل برای بسیجی‌ها از مهربانی کسی سخن می‌گفت که بینایی‌اش را مدیون توسل به او می‌دانست.

آب خنک و شیرین و گوارا

شهید محمد حسن فایده نقل می‌کند در محاصره بودیم و تشنگی بر ما غلبه کرد آقای فایده ناگهان گفت: بچه‌ها من الان وجود مقدس حضرت زهرا را در خواب دیدم. ایشان با دست خودشان به من آب دادند. بعد هم قمقمه شهیدی را در اطراف ما پراز آب کردند. گشتند قمقمه یکی از شهدا پر از آب بود، آب بسیار خنک، پانزده نفری با آن آب شیرین و گوارا سیراب شدند و جان تازه‌ای گرفتند در حالی که هنوز در قمقمه آب باقی مانده بود. این در حالی بود که قبلاً

نبود. من تا لحظاتی قبل در حال سقوط بودم اما حالا... اوج گرفتم، به راحتی به پرواز ادامه دادم. در حالیکه هواپیما به شدت آسیب دیده بود. وقتی هواپیما بر زمین نشست، بقیه خلبانان به آسیب دیدگی هواپیما نگاه می کردند. هیچ کس باور نمی کرد که با این جنگنده سالم بر زمین نشسته باشیم.

پیروزی حزب الله در جنگ ۳۳ روزه

شهید حاج قاسم سلیمانی در مورد معجزه حضرت زهرا در جنگ ۳۳ روزه لبنان تعریف می کرد: تو اون کوران که خیلی سخت بود، یکی از برادران حزب الله که اهل تدبیر و تشریح، در حالتی که به تعبیر خودش حالت خواب نبود، گفت دیدم یک بانوی آمد. دو تا بانوی دیگر در کنارش. من در عالم خواب حس کردم حضرت زهرا است. به عربی گفتم بین وضع ما را. حضرت فرمودند که درست می شود. دستمالی از روپوششان در آوردند و تکان دادند. فرمودند تمام شد. یک لحظه بعد یک هلیکوپتر اسرائیلی با موشک زده شد و بعد از این سقوط رژیم شروع شد. زدن تانک ها شروع شد بعد معادله جدید آمد. بعد جان بولتن حبیب گفت اگر جنگ متوقف نشود، ارتش اسرائیل از هم می باشد و متلاشی می شود و مجبور شدند شروط حزب الله را قبول کنند و آتش بس را بپذیرند و یک پیروزی بسیار بزرگی برای حزب الله رقم خورد.

عنایت به شهدای مدافع حرم

شهید سید حسن نصرالله دبیر کل حزب الله لبنان نقل می فرمود: برای مادر یکی از شهدا شبهه ای پیش آمد که آیا فرزندم در راه حق شهید شده یا خیر؟ این مادر شهید در همین حال متوسل به حضرت زهرا شده و با ایشان در دل می کند. صبح روز بعد خواهرزاده این مادر شهید که همرمز پسرش هم بود، با خاله اش تماس می گیرد و می گوید: دیشب حضرت فاطمه را در خواب دیدم. ایشان فرمودند: به خاله ات بگو این شهدا تحت عنایت و توجه ما هستند. در حالی که مادر شهید موضوع شک و تردید و توسلش برای هیچ کس تعریف نکرده بود.

شما خودتان ما را هدایت کنید. رمز را می گفتند و حرکت می کردند. شاید کمتر از یک ساعت خط دشمن شکسته شد و عملیات غرور آفرین والفجر ۸ با پیروزی رزمندگان به پیش رفت.

عمل نکردن مین ها

شب عملیات، نزدیک خاکریز عراقی ها به میدان مین رسیدند. هرچه می گشتند معبرش را پیدا نمی کردند. شهید عبدالحسین برونسی سردرگم بود و چهل، پنجاه متر آن طرف تر یک گردان نیرو منتظر دستورش. می گفت: متوسل شدم به حضرت زهرا. دلم شکست. گریه ام گرفت. نمی دانم چند دقیقه گذشت. بی اختیار دستور حمله را صادر کردم. آن شب حتی یک مین هم عمل نکرد. چند روز بعد، سه نفر از بچه ها رفتند طرف میدان پر بود از مین کلاه هایشان را که پرتاب می کردند، مین ها منفجر می شدند.

پیروزی در عملیات فتح المبین

شهید ابراهیم هادی ارادت خاص و عجیب و ویژه ای به مادر سادات داشت. در عملیات فتح المبین ابراهیم و بچه های گردان توانستند با کمترین درگیری و با فریاد «الله اکبر» و «یا زهرا» توپخانه عراق را تصرف کنند و تعداد زیادی از عراقی ها را اسیر بگیرند. در این عملیات، ابراهیم به شدت مجروح شد و به طرز معجزه آسایی نجات پیدا کرد. در مصاحبه گفت: در فتح المبین ما عملیات نکردیم! ما فقط راهپیمایی می کردیم و شعارمان یا زهرا بود. آنجا هرچه که بود نظر عنایت خود خاتم حضرت صدیقه طاهره بود.

مژده شهادت

شهید نورالله ملاح، می گوید: خواب دیدم حضرت زهرا (س) به حسین (ع) فرمودند ایشان (نورالله)، چند روز دیگر مهمان ما خواهد بود. او به همرمزش گفته بود: به غربت حضرت زهرا قسم، به شکل غربانه ای شهید خواهم شد... ان شاء الله. سحرگاه ۱۷ تیر ۱۳۶۵ در حین آزادسازی ارتفاعات قلابزان با اصابت مستقیم راکت هواپیمای دشمن به شکل غربانه ای شهید شد.

نجات هواپیمای جنگنده آسیب دیده

خواهر شهید سرلشکر خلبان مصطفی اردستانی، از قول ایشان می گوید: جنگنده من مورد حمله قرار گرفت. بال هواپیما شدید آسیب دید. کنترل هواپیما از دست من خارج شد. نمی دانستم چه کنم. در همان لحظه ناخود آگاه به یاد حضرت زهرا افتادم. متوسل شدم به بانوی دو عالم. ناگهان شخصی جلوی چشمانم ظاهر شد و گفت: شما می توانید به پروازتان ادامه دهید. به یکباره فرامین هواپیما را کنترل کردم. انگار نه انگار که دقایقی قبل هیچ کدام از اینها به فرمان من

پایه برای سوره ناست و سوره گرفت
حرکت چراغ راه و مایه‌های زندگی است

از هوش آمدنی و زمین آبرو گرفت
حضرت نفسی همه تلخیص زندگی است

کتاب‌شناسی فاطمه زهرا (سلام الله علیها)

در آثار غربی، در ابتدای سده بیستم هنری لمتس کتاب فاطمه و دختران محمد را با تصویری منفی از فاطمه زهرا نگاشت. که مورد نقد پژوهشگران غربی قرار گرفت. در مقابل آن لویی ماسینیون در کتاب مباحثه در مدینه و سیمای عرفانی فاطمه در اسلام شیعی تصویری عرفانی از فاطمه زهرا تالیف کرد. محمد علی امیرمعزی و جین کالمر مقاله‌ای در خصوص نقش فاطمه در معنویت، مناسک و فرهنگ عامه شیعی با عنوان «فاطمه دختر پیامبر محمد» نگاشتند. لئورا وچا ولیبری مقاله فاطمه با رویکرد تفکیک وجه تاریخی از وجه اعتقادی فاطمه نگاشت. در آغاز سده بیست و یکم، باریل بینهاور کهلر مقاله‌ای با عنوان فاطمه بنت محمد نگاشت و کوشید تا تصویر سنتی و شیعی از فاطمه زهرا در تنازعات سیاسی اعتقادی و رویکردهای عرفانی و مناسکی توصیف کند. بینهاور کهلر و ورنه کلم در مقاله «فاطمه، فاطمه است» به ادراک مدرن از فاطمه به عنوان الگویی برای آگاهی و تعهد سیاسی اجتماعی زنان معاصر پرداخته‌اند. ورنه کلم، در مقاله فاطمه، توصیفی نقادانه از نگرش‌ها و پژوهش‌های مختلف درباره فاطمه در طول تاریخ را ارائه کرده‌است.

منابع:

معصوری، کتاب‌شناسی فاطمه (س)، دانشنامه فاطمی، پباف، میراث جوادان، جعفریان، لیبرال‌ها و انقلابی‌ها، مرتضی عاملی، رنج‌های حضرت زهرا و ...

آثار منتشره در باب حضرت زهرا(س) را در پنج بخش می‌توان جای داد: نخست مستندها و آثار روایی و شرح سخنان، دوم کتاب‌های مناقب و فضایل، سوم زندگی‌نامه‌ها، چهارم کتاب‌های تحلیلی اخلاقی، تربیتی از زندگی فاطمه زهرا و پنجم کتابشناسی‌ها.

در بخش زندگی‌نامه آثار بسیاری با رویکردهای روایی-تاریخی، تربیتی اخلاقی و مذهبی کلامی نوشته شده که مهم‌ترین آنها عبارتند از:

السَّقِیفة و فدک جوهری بصری، فَدَکُ فی التَّاریخ سید محمدباقر صدر، بحارالانوار محمدباقر مجلسی و عوالم العلوم بحرانی اصفهانی، فاطمة الزهراء بهجة قلب مصطفی احمد رحمانی همدانی، شرح احقاق الحق و اذهاق الباطل سید شهاب‌الدین مرعشی نجفی، مُنتَهی الآمال عباس قمی، فاطمة الزهراء مِنَ الْمَهْدِ إِلَى الْوَعْدِ سید محمد کاظم قزوینی، زندگی‌نامه فاطمه زهرا سید جعفر شهیدی

مهم‌ترین کتابشناسی‌ها عبارتند از: فاطمة الزهراء بهجة قلب مصطفی احمد رحمانی همدانی، زخم خورشید کاوشی در زندگی فاطمه زهرا مهدی حسینیان قمی، فاطمه در آئینه کتاب، اسماعیل انصاری زنجان

در خصوص مصائب فاطمه زهرا، آثار متعددی از جمله کتاب الهجوم علی بیت فاطمه اثر عبدالزهرا، ماساة الزهراء به زبان عربی اثری جعفر مرتضی عاملی که با کوشش محمد سپهری تحت عنوان رنج‌های حضرت زهرا به زبان فارسی ترجمه شد کتاب مقتل فاطمه زهرا اثر ناصر شهیدی کتاب المحسن بن فاطمه (س) اثر عبدالمحسن عبدالزهرا، دیوان العبرات الفاطمیة به کوشش مکتبة الامین و گلچین عصمت اثر محسن حافظی و ... تالیف شده است.

آثار منتشره در باب حضرت زهرا(س) را در پنج بخش می‌توان جای داد: نخست مستندها و آثار روایی و شرح سخنان، دوم کتاب‌های مناقب و فضایل، سوم زندگی‌نامه‌ها، چهارم کتاب‌های تحلیلی اخلاقی، تربیتی از زندگی فاطمه زهرا و پنجم کتابشناسی‌ها.

روایتی از کتاب کشیش مسیحی درباره حضرت زهرا(س)

فاطمه و دختران محمد را با تصویری منفی از فاطمه زهرا نگاشت. که مورد نقد پژوهشگران غربی قرار گرفت. در مقابل آن لویی ماسینیون در کتاب مباحثه در مدینه و سیمای عرفانی فاطمه در اسلام شیعی تصویری عرفانی از فاطمه زهرا تالیف کرد. محمد علی امیرمعزی و جین کالمرد مقاله‌ای در خصوص نقش فاطمه در معنویت، مناسک و فرهنگ عامه شیعی با عنوان «فاطمه دختر پیامبر محمد» نگاشتند. لئورا وچا و لیری مقاله فاطمه با رویکرد تفکیک وجه تاریخی از وجه اعتقادی فاطمه نگاشت. در آغاز سده بیست و یکم، باریل بینهاور کهلر مقاله‌ای با عنوان فاطمه بنت محمد نگاشت و کوشید تا تصویر سنتی و شیعی از فاطمه زهرا در منازعات سیاسی-اعتقادی و رویکردهای عرفانی و مناسکی توصیف کند. بینهاور کهلر و ورنه کلم در مقاله «فاطمه، فاطمه است» به ادراک مدرن از فاطمه به عنوان الگویی برای آگاهی و تعهد سیاسی-اجتماعی زنان معاصر پرداخته‌اند. ورنه کلم، در مقاله فاطمه، توصیفی نقادانه از نگرش‌ها و پژوهش‌های مختلف درباره فاطمه در طول تاریخ را ارائه کرده‌است.

منابع:

معصوری، کتاب‌شناسی فاطمه (س)، دانشنامه فاطمی، لباف، میراث جاودان، جعفریان، لیبرال‌ها و انقلابی‌ها، مرتضی عاملی، رنج‌های حضرت زهرا و...

آثار منتشره در باب حضرت زهرا(س) را در پنج بخش می‌توان جای داد: نخست مستندها و آثار روایی و شرح سخنان، دوم کتاب‌های مناقب و فضایل، سوم زندگی‌نامه‌ها، چهارم کتاب‌های تحلیلی اخلاقی، تربیتی از زندگی فاطمه زهرا و پنجم کتابشناسی‌ها.

در بخش زندگی‌نامه آثار بسیاری با رویکردهای روایی-تاریخی، تربیتی اخلاقی و مذهبی-کلامی نوشته شده که مهم‌ترین آنها عبارتند از:

السَّقِیفة و فدک جوهری بصری، فَدَکُ فِی التَّارِیخ سید محمدباقر صدر، بحارالانوار محمدباقر مجلسی و عوالم العلوم بحرانی اصفهانی، فاطمة الزهراء بهجة قلب مصطفی احمد رحمانی همدانی، شرح احقاق الحق و ازهاق الباطل سید شهاب‌الدین مرعشی نجفی، مُتَنَهی الْأَمَالِ عباس قمی، فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءِ مِنَ الْمَهْدِ إِلَى الْمَمَدِ سید محمد کاظم قزوینی، زندگی‌نامه فاطمه زهرا سید جعفر شهیدی

مهم‌ترین کتابشناسی‌ها عبارتند از: فاطمة الزهراء بهجة قلب مصطفی احمد رحمانی همدانی، زخم خورشید کاوشی در زندگی فاطمه زهرا مهدی حسینیان قمی، فاطمه در آئینه کتاب، اسماعیل انصاری زنجان

در خصوص مصائب فاطمه زهرا، آثار متعددی از جمله کتاب الهجوم علی بیت فاطمه اثر عبدالزهرا، ماساة الزهرا به زبان عربی اثری جعفر مرتضی عاملی که با کوشش محمد سپهری تحت عنوان رنج‌های حضرت زهرا به زبان فارسی ترجمه شد کتاب مقتل فاطمه زهرا اثر ناصر شهیدی کتاب المحسن بن فاطمه (س) اثر عبدالمحسن عبدالزهرا، دیوان العبرات الفاطمیه به کوشش مکتبه الامین و گلچین عصمت اثر محسن حافظی و... تالیف شده است.

در آثار غربی، در ابتدای سده بیستم هنری لیمس کتاب

کلوهسی کشیش کاتولیک آفریقایی جنوبی و عضو هیئت علمی مؤسسه مقدس مطالعات عربی اسلامی در ایتالیا است. وی که سال‌هاست تمرکز خود را بر روی مطالعات شیعی و قرآن قرار داده، در کتاب خود به ابعاد مختلفی از زندگی و شخصیت حضرت زهرا (س) پرداخته است

حضرت زهرا(س) در آئینه قرآن

حجت الاسلام سید محمد واعظ موسوی

تحمل، غذای خود را ایشار کردند و در حقیت در راستای این ایشارگری بود که آسمان تاب نیاورد و در این آیه عظمت حضرت زهرا(س) دوباره عیان شد.

نزول سوره کوثر تعبیر قرآن از حضرت زهرا(س) بود، زمانی که پیامبر(ص) به دلیل نداشتن فرزند پسر ابتر خوانده می شد خداوند فرمود «افرادی که تو را ابتر می خوانند بدانند که ما به تو کوثر دادیم» و حضرت زهرا(س) کوثر نامیده شد. کوثر در قرآن به معنای خیر کثیر و حکمت است به عبارتی کوثر همان حکمت، حکمت همان خیر کثیر که در قرآن این واژه بی نظیر است و در واقع حضور چنین سوره ای در شان این حضرت نازل شد.

در قرآن می خوانیم که «ولسوف يعطيك ربك فترضى» ما به زودی به تو چیزی عطا می کنیم که تو راضی شوی و در جایی «انا اعطيناك الكوثر» را می بینیم و مشخص می شود آن چیزی که خداوند به پیامبر(ص) وعده داده بود همان کوثر است و این عظمت حضرت زهرا(س) را می رساند که هیچ چیزی پیامبر(ص) را راضی نمی کند جز همین که خداوند فاطمه(س) را به پیامبر عطا کرد.

چندین آیه در قرآن در شان حضرت زهرا(س) نازل شده که نشان از شخصیت قرآنی و ملکوتی آن حضرت است آیه «تطهیر» در شان اهل بیت نازل شد قصه معروف حدیث کساء و پارچه ای که پیامبر اکرم(ص) بر روی خود، دختر، داماد و دونوه خود کشیدند در خصوص نزول آیه تطهیر بود و افرادی که در یک جا جمع و زیر روانداز بودند مشمول آیه قرار گرفتند تا پس از آن کسی ادعایی مبنی بر اینکه در آن موقعیت حضور داشته، نداشته باشد؛ در کل آیه تطهیر در شان این بزرگواران و مخصوصاً حضرت زهرا(س) نازل شد. آیه مباحله زمانی که قرار بود پیامبر با مسیحیان نجران مباحله کنند و خاص ترین افراد را برای روز مباحله با خود همراه بیاورند نازل شد. در آن روز پیامبر(ص) به همراه حضرت علی(ع)، حضرت فاطمه(س)، امام حسن(ع) و امام حسین(ع) برای مصاحبه حاضر شدند و آنجا بود که مسیحیت عقب رفته و از مباحله ترسید، چرا که حقیقت را در وجود آنها دید و از مباحله متصرف شده؛ در نهایت این مورد نیز یک فضیلت بسیار بزرگی برای اهل بیت (ع) و حضرت زهرا(س) شد آیه «وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا» در فضائل حضرت زهرا(س) نازل شد که به همراه همسر و فرزندان غذای خود را نخوردند، سه روز گرسنگی را

توصیف حضرت زهرا (س) از زبان امام زمان (عج)

از امام زمان (عج) نقل شده که به خداوند متعال عرضه می‌دارد: «وَ أَتَقَرَّبُ إِلَيْكَ بِخَيْرَةِ الْأَخْيَارِ وَ أُمِّ الْأَنْوَارِ الْإِنْسِيَّةِ الْخَوَرَاءِ الْبَتُولِ الْعَذْرَاءِ فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ» یعنی خدایا به تو نزدیکی می‌جویم به برگزیده برگزیدگان و مادر نورهای مقدس (ائمه اطهار) و انسانی فرشته خصال، همیشه پاک، بتول عذراء، فاطمه زهرا (س). حضرت صدیقه طاهره (س) از چنان عظمتی برخوردار است که حتی امام زمان (عج) عظمت و بزرگی حضرت فاطمه زهرا (س) تا حدی است که حضرت بقية الله الاعظم (ارواحنا له الفداء) به وسیله او به سوی خداوند متعال تقرب می‌جوید. و ایشان را اسوه و الگوی خود بیان می‌کند و می‌فرمایند: «وَفِي ابْنَةِ رَسُولِ اللَّهِ (ص) لِي أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ» دختر رسول خدا (ص) فاطمه زهرا برای من، اسوه و الگویی نیکو است.

مقام مظم رهبری:
بسیج عبارت است از
مجموعه‌ای که در آن پاک‌ترین انسانها،
فداکارترین و آماده‌به‌کارترین جوانان کشور،
در راه اهداف عالی این ملت و برای به کمال رساندن
و به خوشبختی نائل کردن این کشور، جمع شده‌اند.

۱۳۷۶/۹/۵